

“לברית-עמים אַגַּשׁ אַדִּיר”
מדיניות החוץ
של מנחם בגין

ערך: דרור בר יוסף
סייעו בעריכה: תמר דרמון, טלי קרקובר ואלכס טרוצקי
מבוא נכתב על ידי פרופ' זכי שלום
עיצוב כריכה, עימוד וסדר: פוליטי - פרסום ותקשורת שיווקית

תוכן עניינים:

5	.....	מנחם בגין - הוגה ומנהיג
9	.....	אידיאליזם ריאלי
15	.....	בריתות
25	.....	מדיניות היוזמה ההגנתית
35	.....	כבוד לאומי
41	.....	שלום ומשא ומתן לשלום

מנחם בגין - הוגה ומנהיג

מנחם בגין הוא אחד המנהיגים הגדולים שקמו לעם היהודי ולמדינת ישראל המתחדשת. בתקופה שקדמה לקום המדינה הוא זכה לעמוד בראש הארגון הצבאי הלאומי (אצ"ל), שלחם כדי להבטיח את שחרורה של ארץ ישראל מכבלי המנדט הבריטי ואת תקומתה של מדינת ישראל כמדינה יהודית עצמאית וריבונית. עם פרוץ מלחמת העצמאות הוא רתם את ארגונו למאמץ הכולל להשגת ניצחון על צבאות ערב.

עם תום המלחמה נרתם לפעילות פוליטית במסגרת המערכת המפלגתית שהתגבשה במדינת ישראל בשנים הראשונות לקיומה. במסגרת זו זכה, לאחר שנים רבות של מאבק עיקש רווי תהפוכות, תסכולים ואכזבות, לעמוד בראש ההנהגה הלאומית של מדינת ישראל. כראש ממשלת ישראל זכה להגשים את אחת משאיפות חייו הנשגבות ביותר - לחתום על הסכם שלום עם הגדולה במדינות ערב, מצרים. הסכם שלום זה עומד על תלו גם כיום, לאחר שעבר מהמורות ומשברים רבים.

באותם ימים, בחר מנהיגה הסמכותי של מפא"י, ראש הממשלה ושר הביטחון, דוד בן גוריון, להדיר את תנועת החרות שבראשה עמד מנחם בגין משותפות בקואליציה. בגין, יש להניח, לא שבע נחת מהדרה זו. כל חייו חתר לאחדות העם היהודי, מתוך אמונה שאחדות זו היא מרכיב דומיננטי בגיבוש עוצמתה של מדינת ישראל ויכולתה לעמוד מול אויביה. בלית ברירה, נאלץ בגין לשרת את עמו מספלי האופוזיציה, ממתין ליום המיוחל שבו יעניקו לו אזרחי ישראל את אמונם ויאפשרו לו להקים ממשלה שהוא יעמוד בראשה.

בגין, כפרלמנטר האמון על ערכי הדמוקרטיה המערבית, התייחס בחרדת קודש לתפקידו כאיש אופוזיציה. הוא ראה בכך שליחות של ממש, כאילו היה שר בממשלה. הוא חלק על מדיניותה ועמדותיה של ממשלת ישראל ועל ניהול ענייני המדינה במגוון רחב של נושאים הן במדיניות החוץ והביטחון והן במדיניות הפנים. עם זאת, ידע להיות גם יריב הוגן. בסוגיות הנוגעות לביטחון המדינה ולפעילות צה"ל, העניק לממשלה גיבוי מלא, הגם שלא תמיד היה שבע רצון מהחלטות ביטחוניות ומפעילות צבא ההגנה לישראל.

במישור המדיני בלטה לאורך שנים התנגדותו העיקשת להידוק היחסים בין ישראל ובין מערב גרמניה, הגם שהיה מודע היטב לחשיבות המדינית-כלכלית שיש לקשרים עם אחת המעצמות הגדולות באירופה. בגין, איש כבוד והדר, סבר ששמירה על כבוד לאומי היא מרכיב מרכזי בגיבוש מעמדה של מדינה בזירה הבינלאומית. מדינת ישראל, טען, אינה יכולה לשכוח ולהשכיח את מה שעולל המשטר הנאצי לעם היהודי. קשירת יחסים הדוקים עם גרמניה, כך סבר, תחזק את היכולת של המשטר הנוכחי בגרמניה לעמעם את אחריותו לשואה.

במישור הביטחוני תבע בגין נקיטת מדיניות התקפית ותקיפה יותר כלפי מדינות ערב, כדי לבער את תופעת המסתננים. הוא סבר שיש בידי מדינת ישראל וצבאה היכולת ליצור מימד חזק של הרתעה מול מדינות ערב. הוא האמין שאפשר לשכנע את מדינות המערב בצדקת עמדותינו וגם אם תהיה התנגדות לפעילותנו בסופו של דבר ייאצו להשלים עמה. בכל מקרה, האחריות הראשית של ממשלת ישראל היא בראש ובראשונה לביטחון אזרחיה. הוא דרש מן הממשלה לבצר את מעמדה של ירושלים כבירת ישראל גם אם הדבר יהיה כרוך בגינויים בינלאומיים. זכותנו על ירושלים וקיבועה כבירת ישראל, טען, היא זכות שאסור להתפשר עליה בשום אופן. כדרכו, ביקר את פעולות הממשלה ואת מדיניותה בדרך הוגנת וברגשות רבה. פיו ולבו היו שווים לכל אורך דרכו הפוליטית, על כך הסכימו הן אוהדיו והן מתנגדיו.

ערב מלחמת ששת הימים, כאשר סכנה של השמדה איימה על מדינת ישראל, זכה מנחם בגין להיות בין מקימיה של ממשלת אחדות לאומית שהוציאה את מדינת ישראל מטבעת החנק ושיחררה חבלי מולדת. בגין ראה בניצחון ההיסטורי הוכחה לחשיבות של התלכדות לאומית כנגד הסכנות המאיימות עלינו.

בסופו של דבר, לאחר שנים רבות של ניסיונות עקרים, זכה לקבל את אמון העם לעמוד בראש ההנהגה הלאומית של מדינת ישראל. כראש ממשלת ישראל זכה מנחם בגין לחתום על הסכם שלום עם הגדולה במדינות ערב, מצרים.

מנחם בגין היה בראש ובראשונה מנהיג פוליטי. עם זאת ניחן בגין ביכולת כתיבה מבורכת ובמשך שנים רבות נתן ביטוי להגיגיו בסוגיות שונות בפני אזרחי מדינת ישראל. בחוברת זו בחרנו לעסוק בהגותו המדינית של מנחם בגין, תוך הדגשת עמדותיו בסוגיות מדיניות החוץ של מדינת ישראל.

הגותו המדינית של בגין מבססת את מדיניות החוץ של ישראל על מרכיבים אחדים, האמורים להשתלב זה בזה ולהשלים זה את זה. תפיסת עולמו של מנחם בגין עוצבה במהלך המאה העשרים, כאשר ראה לנגד עיניו את עליית הפאשיזם, הנאציזם והקומוניזם; שלוש תנועות פוליטיות המתבססות על קנאות אידיאולוגית, שלילת ערכי הדמוקרטיה ושימוש באלימות להשגת יעדיהן. מנחם בגין ראה לנגד עיניו כיצד המשטר הנאצי פועל בשיטתיות להשמדת העם היהודי, כאשר המערכת הבינלאומית מתבוננת מסביב ואינה חשה להצלתו. הלקח הראשוני של בגין היה הצורך של העם היהודי לממש את זכותו למדינה ריבונית בהקדם. רק במסגרת מדינה ריבונית ועצמאית ובעלת עוצמה מרתיעה יוכל העם היהודי למנוע שואה נוספת. לצורך מימוש משימה זו צריך לאחד את כל הכוחות בעם היהודי. הקמת מדינה יהודית היא אמנם תנאי הכרחי, אך אין בו די להבטחת קיומו של העם היהודי במדינתו המתחדשת. מסביבה של מדינת ישראל נמצאים אויבים צמאי דם המבקשים לכלותה מעל פני האדמה, ממש כפי שביקשו לעשות צוררי העם היהודי לדורותיו. בגין האמין כי מדינת ישראל חייבת להתייחס ברצינות לאוימי אויביה להשמידה. אל לה לבטוח בנכונותן של מדינות אחרות, אפילו ידידות, לבוא לעזרתה. בשעת מבחן תוכל מדינת ישראל להישען רק על כוחה שלה ועל אמונתה בהשגחה האלוקית.

שום מדיניות חוץ, אליבא דבגין, לא תוכל להתממש בהיעדר עוצמה וכוח מרתיע. ישראל, כך האמין מנחם בגין, חייבת לבסס קשרים הדוקים עם מדינות רבות בעולם. עם אחדות מהן עליה לחתור לקיום ברית הגנה, בעיקר ארצות הברית וצרפת, הקרובות אליה בערכיהן המוסריים ובאינטרסים הלאומיים שלהן. בגין האמין שבריתות הכנה מעין אלה יעצימו את מימד ההרתעה של מדינת ישראל וירתיעו מדינות אויבות מפני יציאה למתקפה עליה.

עם זאת, בסופו של דבר אסור לה למדינת ישראל כמדינת העם היהודי, להטיל את יהבה על נכונותן של מדינות אחרות לסייע לה. עליה לבצר לעצמה את עוצמתה, כך שביום פקודה תוכל לעמוד כנגד כל איום בכוחותיה היא. רק כאשר יהיה הכוח המרתיע יהיו המדינות הידידותיות לה מוכנות לסייע לה. בזירה הבינלאומית כל מדינה פועלת על בסיס הערכתה את האינטרסים הלאומיים שלה. ניסיונה המר של צ'כיה ב-1938 ושל מדינות רבות אחרות, מצביע על הסכנה שבנות ברית ינטשו אותך בשעת מבחן.

נדבך חשוב נוסף בהגותו המדינית של מנחם בגין הוא זכותו של העם היהודי לריבונות על ארץ ישראל השלמה. הפנמת הזכות על ארץ ישראל היא מרכיב מרכזי בביצור עוצמתו ומעמדו בזירה הבינלאומית. כל ויתור על זכות זו יתפרש על ידי אויבינו וידידותינו כאות לקשר הרופף של העם היושב בציון אל חבלי המולדת וארץ האבות. הדבר יחליש את מעמדנו מול אומות העולם. הדגשת זכותנו על ארץ ישראל, אליבא דבגין, אינה אפוא רק מימוש זכות היסטורית ודתית אלא גם מרכיב בהעצמת כוחה של מדינת ישראל.

לסיכום, מנחם בגין היה דמות מופת, יהודי ציוני אוהב ישראל ועם ישראל. מעולם לא גבה לבו על אחרים והוא נלחם על דעותיו ואמונותיו גם כאשר הן לא היו מקובלות. ברמה האישית חייו הפוליטיים לא היו קלים, יריביו ניסו להכתים את דמותו וליצור דה-לגיטימציה סביב אישיותו ושאיפתו להיות מנהיג ישראל. הוא שבע מרורים גם מבית-רבים מאנשי מפלגתו הטילו ספקות בו וביכולתו להגיע לפסגת ההנהגה הלאומית במדינת ישראל. אמונתו היהודית המוצקה ומשפחתו הקרובה וידידיו הקרובים, שעמדו לצידו לאורך השנים, חיזקו את ידיו ואפשרו לו בסופו של דבר להגשים לפחות חלק ממאווייו הלאומיים והאישיים. דמותו תהיה חרותה לעד כדמות מופת בדברי ימי עם ישראל.

פרופ' זכי שלום

אבן היסוד בהגותו של מנחם בגין, לאורך השנים והנושאים השונים, היא העוצמה של ההכרה האנושית. זאת, בניגוד לתפיסה המטריאליסטית מרקסיסטית של ההתפתחות ההיסטורית, השמה דגש על ההוויה כמרכיב המרכזי בהתקדמות האנושית. אבן יסוד זו בחשיבתו של בגין, באה לידי ביטוי מובהק בתפיסת מדיניות החוץ באמצעות העיקרון שבגין מכנה 'האידיאליזם הריאלי'. עקרון שהוא מיטיב לנסח עוד בתחילת דרכו כיו"ר האופוזיציה. לפי עקרון זה אחד מיסודות מדיניות החוץ של ישראל צריך להיות ההכרה של המדינה בזכותה על אדמת אבותיה. הכרה בזכות זו אינה טענה 'רעיונית' בעלמא, כי אם תפיסה המעצבת מציאות. בניית הדיפלומטיה הישראלית לאורה תבסס את מעמדה של המדינה בקהילה הבינלאומית תאפשר לישראל עם הזמן והתפתחות העניינים במזרח התיכון, להשיב לעצמה את חלקי המולדת שטרם שוחררו. בטווח הארוך, רק ההכרה בזכות היסטורית זו היא שתאפשר השכנת שלום בין מדינת ישראל לשכנותיה.

ב-1977, לאחר הרכבת הממשלה, מנחם בגין מיישם את קריאתו לשלום על בסיס זכותו של עם ישראל לארצו. על כן הוא מסרב לנסיגה מחבל עזה (שהוא חלק מארץ ישראל), אך מוכן לדון בעתידו של חבל סיני כחלק מהסכם שלום.

10/01/1958

איש המציאות הוא זה, המאמין באפשרות לשנות אותה ולא זה, המרכין ראש בפניה. זהו הריאליזם האידיאליסטי; או האידיאליזם הריאליסטי. אלמלא הוא לא היתה שום קידמה והתקדמות, שום שחרור ושום שיפור. אלמלא המקף ההיסטורי המחבר אידיאליזם עם ריאליזם לשלמות פועלת, לא היתה קמה אמריקה, לא היתה משתחררת ומתאחדת איטליה, לא היה יהודה מחדש עלומיו, לא היה אלא מה שהיה: חושך ועבדות. הרצל, מגדולי היוצרים של האנושות בכל הדורות, לא נרתע מלהעלות את רעיון מדינת היהודים, בעוד הוא עצמו כתב, בבחינת נחמה עצמית, כי היא תקום כעבור חמישים שנה.

עיתון חרות. התועים בדרכי הקומוניזם.

21/4/1954

...אל תזלזלו בזכות ההיסטורית. כאשר לא היו אלא מספר רבבות יהודים, בלי משק וכלי נשק, בלי כוח וכלי מפלגות, קיבלנו הכרה בינלאומית על ארץ ישראל בשלמותה כבית לעם היהודי בשלמותו. את ההכרה הזאת קיבלנו בכוח הזכות, לא בזכות הכוח, בכוח הזכות הקימונו כוח, ובזכות אותו כוח הגענו להתחלתא דגאולא...

עיתון חרות. עוד נגיע לימים גדולים! עוד נחיה במדינה המבוססת על חרות וצדק, עוד נראה בנחמת ציון המשוחררת נאמו המלא של יו"ר תנועת החרות מר מנחם בגין בפתיחת הועידה הארצית השלישית של תנועת החרות.

18/11/1955

כל עוד רוח באפס, חייבים מושלינו לשוב למקור, ולהסמיך את מדיניותנו לא על מה שכבשנו מכוח הנשק, אלא על זכותנו על מה שנגזל מעמנו בכוח הרשע. העולם חייב ללמוד כי לא מדינת ישראל היא "תביעה" (קיצונית רחמנא ליצלן), אלא שלעם ישראל ישנה תביעה, נצחית ומתונה בהחלט, על מולדתו השלמה, הקטנה. אם בכוון זה נלך, ונדע לכלכל את מעשינו, באסטרטגיה המדינית והצבאית, נפרוץ מן המבוי למרחב, לקראת שחרור, בטחון ושלום.

עיתון חרות. קיצוניות מאונס.

במאמר זה, כעשרה חודשים לפני פרוץ מבצע סיני, בגין טוען שדווקא הימנעותה של ממשלת ישראל מדרישה פומבית להשבת חלקי ארץ ישראל למדינת ישראל, היא שתגרום ללחצים מצד מעצמות העולם על ישראל ולא תמנע אותם.

יתר על כן, בגין טוען שחוסר ההכרה של עם ישראל על אדמתו, יגרום ללחץ עתידי על ישראל, אם וכאשר תצליח מדינת ישראל לשחרר חלקי מולדת במהלך התלקחות צבאית באזור.

6/1/1956

... קשה לו, לאזרח העברי הממוצע, להבין, משום מה יכולים שליטי ערב לתבוע, לעיני אומות העולם, במצח נחושה חלקים ממדינת ישראל, ומשום מה אין ממשלת ישראל יכולה או זכאית

או "מעזזה" לתבוע את חלקי ארץ-ישראל הכבושים? השאלה הזאת נובעת לא רק מזכות נצחית, שאינה ניתנת למחיקה או לחלוקה, אלא גם ממדיניות הנבונה, מאסטרטגיה מחושבת. ראשי הממשלה ותומכיה טענו, גם מעל במת הכנסת, כי המלחמה, בממדים נרחבים, בין אויבינו ובינינו, קרבה והולכת... ראשי הממשלה מזהירים בפני מלחמה קרובה, אבל אדמת האבות מסביבנו היא להם עדיין "אדמת זרים". כך הם מזמינים לחץ של המעצמות להפקרת האדמה והדם כאחד, אפילו אם ננצח.

עיתון חרות. לא בלי חידושים.

לאחר מבצע סיני, לחץ המעצמות על ישראל לנסיגה מרצועת עזה וחצי האי סיני ללא הסכם שלום עם מצרים הוכיח בראייתו של בגין (כפי שטען עשרה חודשים קודם לכן), את הטעות הקשה שבאי ההכרה הציבורית בזכותו של עם ישראל לארצו. לדידו, רק מדיניות שהיתה דוגלת בהכרה בזכותו של עם ישראל לארצו מול אומות העולם, היתה יכולה למנוע את לחץ המעצמות לנסיגה מהשטחים ששוחררו, ויתכן שהיתה גם מאפשרת הסכם עם מצרים תמורת נסיגה ישראלית מחצי האי סיני.

5/10/1956

הממשלה החדשה אשר תורכב על ידי תלמידיו של זאב ז'בוטינסקי תתיצב בפני הכנסת, תבקש מרוב חבריה אמון ותכריז - על דעת המקום, על דעת אבותינו הקדושים, על דעת בנינו הגיבורים, על דעת האומה, על דעת נבחריה באזני כל היהודים, באזני כל הערבים, באזני כל עמי תבל, כי זכותו של עם ישראל על ארץ ישראל בשלמותה ההיסטורית לא עורערה, לא תעורער ואינה ניתנת לערעור, על ידי שום כיבוש זר. זכות אלוהית היא, זכות נצחית היא, ובעזרת אלהים נגשים אותה... יאמרו המתיימרים לממשות, או, בלע"ז ל"ריאליזם": זאת הצהרה, מה ערכה? יבושו ויכלמו כל אנשי ההזיה הקוראים לעצמם "ריאליסטים". הצהרת האמת איננה הצהרה - היא מעשה. האמת, בשעה זו עצמה בה היא יוצאת לעולם, יוצרת בפנימיותה כוחות פועלים, מפעילים ומגשימים. היא מוצאת לה את מכשירי ההגשמה, ההוצאה לפועל... או לא יעזו עוד, לא יוכל עוד איש מבין הגויים, אם ממזרח ואם ממערב, לומר לנו: "כבשתם שטח לא לכם.

ארגון האומות המאוחדות לא נתן לכם את יפו; הוא לא העניק לכם את רמלה; הוא לקח מכם את עכו; הוא סגר בפניכם את הדרך לודה, השיבו את הגזילה". התשובה הניתנת לדרישותיהם דהיום: - " לא ניתן; למה? משום שכבשנו. רמלה לנו היא - כבשנוה; ירושלים העתיקה לא לנו. למה? - לא הצלחנו לכבוש אותה" - התשובה הזאת מתנקשת לא רק באמת, לא רק בשטח עליו משתרעת היום מדינת ישראל, היא מתנקשת בעצם קיומנו. זאת התיימרות של עם קטן, שיכור הכוח, בכוח פיזי שאינו עומד לרשותו. הכוח מול זכות או הזכות מול כוח? מה הפילוסופיה העברית מימי קדם ועד עצם היום הזה? אז, כשנאמר את האמת, בשם העם כולו ועל דעתו, נוכל להשיב לאויבנו, ולידידנו כביכול, ולמשנאינו את התשובה הפשוטה שניתנה על ידי אבותינו, ובמפורש ובמישרין על ידי אחד ממצילי האומה בימי קדם - יפתח הגלעדי: "...כה אמר יפתח: לא לקח ישראל את ארץ מואב ואת ארץ בני עמון". ולבסוף: "ועתה ה' אלהי ישראל הוריש את אמורי מפני עמו, ואתה תירשנו? הלא את אשר הורישך כמוש אלוהיך, אותו תירש, ואת כל אשר הוריש ה' אלוהינו מפנינו אותו נירש". אז לא יהיה "כיבוש". אז זאת לא תהיה "התפשטות" או "אקספנסיה" בלע"ז. זה יהיה קיום זכות, זאת תהיה רסטיטוציה היסטורית של זכות שנרמסה ברגל גאוה ונשללה בכוח הזרוע.

עיתון חרות. נאימו המלא של יו"ר התנועה מר מנחם בגין בפתיחת הועידה הרביעית של תנועת החרות.

13/11/1973

את המדיניות החדשה צריך קודם כל לבסס על האמונה בצדקתנו. איך אפשר לטעון לצדקת ענייננו אם עד היום משתמשים אתם במונח "שטחים כבושים" והתחייבתם לסגת מהם? אם הם כבושים, על-פי הודעה שלכם, שואלים אתכם: כמה זמן עוד יהיו כבושים? צדקתנו - ארץ ישראל, מולדתנו, ארצנו. אין מחלקים אותה. בלעדיה גם אין לנו בטחון. צדקתנו - יצאנו למלחמת התגוננות כדי לשמור שאותם שטחים, אשר שימשו בסיסי תוקפנות לאויב, לא תהיה בהם חזרה על התוקפנות. זוהי צדקתנו... על הצדקה זו נוכל לבנות את המדיניות החדשה.

כנס מיוחד של הכנסת הישיבה הארבע-מאות-שישים-ושש של הכנסת השביעית יום שלישי, י"ח

בחשוון תשל"ד (13 בנובמבר 1973) - הודעת הממשלה על המצב המדיני - דיון.

לאחר היבחרו לראשות הממשלה, יישם מנחם בגין את העיקרון לפיו ההכרה הפנימית וההצהרתית בזכותו של עם ישראל לארץ ישראל היא נדבך מרכזי במדיניות החוץ ישראלית עם המדינות השכנות.

20/11/1977

אדוני היושב-ראש, חובתי היום לספר באזני אורחינו ובאזני העמים הצופים בנו והמקשיבים לדברינו על הקשר בין עמנו לבין הארץ הזאת. הנשיא הזכיר את הצהרת בלפור. לא, אדוני, לא נטלנו שום ארץ נכרייה. שבנו למולדתנו. הקשר בין עמנו לבין הארץ הזאת הוא נצחי. הוא קם בימי דמדומים בהיסטוריה האנושית. הוא לא נותק מעולם. בארץ הזאת הקימונו את תרבותנו, פה חזו נביאינו שדבריהם המקודשים השמעת היום הזה, פה השתחוו מלכי יהודה וישראל, פה היינו לעם, פה הקימונו ממלכתנו ומשגלינו מארצנו משום הכוח שהופעל נגדנו ומשהתרחקנו מעל אדמתנו לא שכחנו את הארץ הזאת אפילו ליום אחד. התפללנו אליה, התגעגענו אליה, האמנו בשיבתנו מן היום בו נאמרו המלים: "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים, אז יימלא שחוק פינו ולשונו רינה". השיר ההוא חל על כל גלויותינו, על כל ייסורינו, הנחמה של שיבת ציון אשר בוא תבוא. זכותנו זו הוכרה.

איננו מאמינים בכוח, אנו מאמינים בזכות, רק בזכות, ומשום כך שאיפתנו מעומק לבנו, מאז ומתמיד עד עצם היום הזה, הוא השלום. אדוני הנשיא, אדוני נשיאה של מצרים, בבית הדמוקראטי הזה יושבים מפקדים של כל ארגוני המחותרת העברית הלוחמת. הם היו חייבים לנהל מערכת מעטים נגד הרבים, נגד כוח עולמי אדיר. כאן יושבים בכירי המפקדים והמצביאים שלנו שהוליכו מחנות שלמים, מחנות שלמים, לקרב שנכפה עליהם ואלי ניצחון שהיה בלתי נמנע משום שהם הגנו על הזכות. הם שייכים למפלגות שונות, יש להם השקפות שונות, אבל בטוחני, אדוני הנשיא, שאבטא את דעת כולם ללא יוצא מן הכלל, שיש לנו שאיפה אחת בלב, רצון אחד בנפש, וכולנו מאוחדים בשאיפה וברצון אלה – להביא שלום, שלום לעמנו, שלא ידע שלום אפילו יום אחד מאז החילונו שבים ציונה, ושלום לשכנינו, שאנו מאחלים להם כל טוב.

הישיבה הארבעים-ושלוש של הכנסת התשיעית יום ראשון י' בכסלו תשל"ח (20 בנובמבר 1977) - ביקורו של נשיא מצרים מר אנואר סאדאת בכנסת - נאום ראש הממשלה.

אבן יסוד נוספת בעקרונות שמנחם בגין מעצב ומציג במהלך שהותו באופוזיציה היא החשיבות של הקמת בריתות בין ישראל למדינות זרות על בסיס אינטרסים משותפים. זאת תוך ניצול עובדת היותנו המדינה הדמוקרטית הליברלית היחידה באזור ותוך שימוש במאבקי הכוח בין המעצמות ובין מדינות המערב על מידת השפעתן באזור. זאת בניגוד למאמציהם המדיניים של דוד בן גוריון ומשה שרת להציג בתחילה את מדינת ישראל כמדינה ניטרלית בסכסוך הבין מעצמתי, ולאחר מכן בניסיונם להשיג ערבויות ממדינות המערב ובעיקר מארצות הברית כי יחושו לעזרת ישראל בעת צרה.

15/01/1954

הבה ואסביר מה פירושה של בעלת ברית בשבילנו. כמובן, טוב מאוד שיש בעלת ברית שעמה יכולים אנו לחתום חוזה של ברית; כפי שקראו לכך במאה ה-19: חוזה להגנה - התקפה. יתכן ונוכל גם אנו להשיג בעלות ברית כאלה, אולם במאה העשרים, בימינו אלה, מתייחסים בציניות רבה לפיסות נייר אלה הנקראות חוזים ואין רואים בהם יותר מאשר פיסות נייר, שאין כל צורך ותועלת בהן. אנו מצטערים על שרואים בחוזים פיסות נייר גרידא. אנו היינו מבכרים לראותם כהתחייבויות מכובדות שיש לכבדן תמיד. ברם, זו היא המציאות של החיים הבינלאומיים. ומשום כך אין צורך חיוני בברית חתומה. דרך משותפת חשובה יותר. ואם רוצות שתי מדינות ללכת בדרך משותפת, אפילו רק בחלק מן הדרך, הרי זו כבר ברית. זהו תמרון פוליטי, אולם מדינה חייבת לדעת כיצד לתמרן במדיניות שלה. קברניט של מדינה חייב לדעת כיצד לתמרן במימיה הסוערים של המדיניות הבינלאומית.

עיתון חרות. מה היתה עושה תנועת החרות?

שנה לפני נסיגת ישראל מחצי האי סיני וחבל עזה, בעבור ערבויות בינלאומיות לחופש שיט של ספינות ישראליות במצרי טיראן, מנחם בגין מזהיר מפני מדיניות המחפשת 'ערבויות'. בגין כינה את הדרישה לערבויות, על ידי המדינה הצעירה, כבקשת 'חסות', שבתמורה מגבילה את חופש הפעולה שלה.

18/11/1955

כבר הסברנו לא פעם, כי רק מדינה שאין לה אויבים, או החושבת לפחות, שאין לה אויבים, יכולה להכריז על ניטרליותה. מדינת ישראל אויבים לה, הרוצים להשמידה. מדינה כזו, בידודה הוא תקלה הגובלת באסון, ומדיניות בריתות היא צורך חיוני לה. ועוד יש לנו, כפי שבוודאי היו, בעלי ברית בכוח. התנאי לרכישתם הוא, שנבין, כי בזמננו לאו דווקא זהו בעל ברית, החותם על חוזה פורמאלי או המבטיח אהבה נצחית (כמו למשל, טורקיה ויוון), אלא זהו בעל-הברית, המוכן למען האינטרס שלו, ללכת עם מבקשו כברת דרך.

מדיניות בריתות כזו דרושה לאומה אולי לא פחות מכלי נשק; היא גם אפשרית עם גורמים שונים ובכוונים שונים. אבל ברית וערובה אינן היינו הך. להיפך, הן סותרות אחת את רעותה. ערובת בטחון, גם אם מישוה קורא לה, בלשון סג' נהור, חוזה בטחון "הדדי", אינה אלא פרישת חסות חד צדדית של מעצמה גדולה על מדינה קטנה. ערובת חסות כזו היא לא רק עלבון צורב; היא גם אשליה נוראה, וסכנה חמורה...

עיתון חרות. קיצוניות מאונס.

27/12/1957

המדיניות הרשמית כפי שנקבעה ב-6 השנים האחרונות היא בפניה למעצמות שונות, ובייחוד למעצמה האדירה של ארצות ברית: "תנו לנו ערובה" למה שהם קוראים מעל הבמות הרשמיות "גבולותיה של מדינת ישראל". אם אומה שיש לה אויבים מבקשת מאומה שלישיית ערובה נגד אויביה, אומרת לה האומה השלישית: "כדי שתוכלי לקבל את הערובה עליך לעשות פשרה, עליך ללכת כברת דרך כלפי אלה שמציגים כלפיך תביעות, אם תוכיחי את רצונך, אם תעשי את הפשרה, אם תביעי את הסכמתך לאותה פשרה, אנו נחשוב על הערובה". התשובה הזאת נתנה על ידי ממשלת וושינגטון הלוח והנתן ואף על פי כן חוזרת ונשנית הבקשה לערובה חד צדדית והתוצאה היא בלתי נמנעת, לאמור - "עשו פשרה..."

השיטה השנייה המוצעת לנו קראתיה: "שתדלנות-של-ערובות". לפני שאומר משהו הן על ערובות והן על בריתות, הריני רוצה להסביר לידידים וליריבים גם יחד, כי לפי הערכתנו אין לישראל שום ערובה חיצונית. ערובתה היא לא "בערובה" ואף לא בברית. בכל הפשטות ובכל

האמונה, כאחד מתלמידיו של זאב ז'בוטינסקי, אומר היום לפני המועצה ולפני עם ועדה: יש למדינת ישראל ערובה אחת. היא כפולה, והיא אחת. וזאת ערובתה של מדינת ישראל: (א) האמונה בהשגחה העליונה; (ב) צבא ישראל. ואין שום ערובה אחרת. אולם, המדיניות הרשמית כפי שהיא מתנהלת זה למעלה משש שנים, ניצבת על שתדלנות של ערובות... מה ההבדל בין ערובה לבין ברית. ערובה הריהי מעשה חד צדדי של מדינה, הריהי בבחינת חסות, והנתן יכול לקחת. אין פה יסוד של אינטרס משותף. יש פה הסברה של מצב חמור ומסוכן לאומה קטנה המבקשת לחסות בצל אומה גדולה. השתדלנות הזו של ערובות איננה מגדילה את בטחון ישראל, להיפך, היא מחלישה אותו. כי היא מתפרשת כאות חולשה, בבירות האויב ובבירות העולם. וכפי שכבר הוכחנו, התוצאה הבלתי נמנעת של בקשת ערובה כזאת, היא הלחץ לעשות מה שנקרא "פשרה טריטוריאלית".

במקום ניטרליות שאינה קיימת; במקום שתדלנות של ערובות, אנו מציעים לעם מדיניות של בריתות. אין זה נכון שעם ישראל מוכרח לעמוד לבדו מול כל אויביו... לעם ישראל יכולים להיות בעלי-ברית. איננו עם בעל מדינה גדולה, אבל איננו גורם מבוטל במזרח התיכון, הוכחנו את יכולתנו, ובגלל זה יש עמים שעמם יש לנו אינטרס משותף, ועל בסיס האינטרס המשותף והקמתו אפשר לבנות ברית. וזהו ההבדל: ערובה היא חד-צדדית; ברית היא - הדדית..."

...אם (מפלגות שונות)... מציעות ניטרליות, מיד עולה לנגד עינינו האמרה השבדית, המפורסמת מימי מלחמת העולם הראשונה. השבדים היו נוהגים לומר אז: "חשוב מאד להיות ניטרלי; עוד יותר חשוב לדעת לאיזה צד להיות ניטרלי".

מדינת ישראל אינה יכולה להיות ניטרלית. זוהי האמת לאמיתה, בכל פשטותה. מדינתנו מוקפת אויבים. מדינתנו חייבת לבקש בעלי ברית.

עיתון חרות. מנחם בגין בפתחת המועצה הארצית של תנועת חרות: מהתגוננות לאופנסיבה מדינית, משתדלנות ערובות - למדיניות בריתות.

5/10/1956

נבקש בעלי ברית. עלי מיד להבחין בין ברית לבין ערובה... אם באחד הימים הדיקטטור המצרי, בפקדו על כל צבאות ערב, יעבור את כל קווי שביתת הנשק מצפון, דרום ומזרח - יחושו חיילי יחושו חיילי אמריקה כדי, יחד עם חיילי ישראל, להדוף את הפולשים ולהחזירם לקהיר או לדמשק, הדדיות!... חוזה כזה לא נחתם - גם לא ייחתם. זה איננו חוזה בטחון הדדי. זאת ערובה, גרנטיה בלע"ז, גרנטיה חד צדדית של מעצמה גדולה למדינה קטנה. זוהי חסות של מעצמה למדינה. וכפי שאנו לא רצינו מעולם שיהיו יהודי חסות, כן איננו רוצים שתהיה ליהודים מדינת חסות. איננו רוצים כל חסות לא של ברית המועצות ולא של ארצות הברית. אנו לא קיבלנו משום אחד את חירותנו, אנו כבשנו את חירותנו בדם לבנו, אנו רוצים לקיים מדינה עברית חפשית! ברית, זאת שאלה אחרת. יש ברית בין המעצמות גדולות לבין מדינות קטנות. והבסיס - שותפות האינטרס. פשוטו כמשמעו: שותפות האינטרס. האם יש לנו אפשרות להשיג בעלי ברית כאלה? יש. ההוכחה הראשונה: הרפובליקה הצרפתית. מאז קמה מדינת ישראל תבענו אנו, אנשי תנועת החרות התקרבות לצרפת, הידוק היחסים עמה, בדיקת האפשרויות שלה ומאמץ לכריתת ברית עמה.

עיתון חרות. נאומו המלא של יו"ר התנועה מר מנחם בגין בפתיחת הועידה הרביעית של תנועת החרות.

20/9/1957

...ישראל זקוקה לבעלות ברית והיא יכולה לרכוש כאלו. אין זה נכון שעלינו להישאר כוח מבודד, כפי שהוסבר באורח רשמי מעל הבמה הגבוהה ביותר במדינתנו. אנו יכולים וחייבים לזכות בבעלי ברית ובעלת הברית הראשונה והחשובה של ישראל היא העם הצרפתי הגדול... יש לנו אינטרסים משותפים עם צרפת. יספיק לו לפטריוט ישראלי להעניף מבט על מפת העולם, כדי להיווכח כי אם תסולק צרפת מאלג'יר, הרי כל החוף הדרומי של הים התיכון ייפול תחת שלטונם של כוחות עוינים לישראל... יספיק לו לפטריוט צרפתי לסקור את מפת כדור הארץ כדי לראות שאם ישראל תיפול, יימחו העקבות האחרונים של ציביליזציה אירופית חופשית מאזור חיוני ביותר. לפיכך, אומרת צרפת, כפי ששמעתי זאת מפי ידידי הפטריוטים הצרפתיים: "ישראליים, הישארו בישראל. הקימו לכם מדינת ישראל גדולה וחזקה - למענכם ולמען כל העולם החופשי!"

על יסוד אינטרסים משותפים יכולנו לחרות כמה וכמה בריתות. וזאת גם נעשה. ישראל שוב לא תהיה מבודדת כמקודם.

עיתון חרות. החרות השלום והצדק ינצחו.

13/11/1973

יש שותפות אינטרסים עמוקה בין העמים בני-החורין לבין ישראל חזקה, ואת זאת צריך להעלות על נס. אין שום כורח שהקומוניזם ישתלט על המזרח התיכון ועל המפרץ הפרסי ובאופן סופי על כל מקורות הנפט באזור, ואנחנו מונעים את השתלטותו. אנחנו מדינה חזקה, מדינה שבטחונה ברור לכל, וצדקתה לעיני העולם. יש ברירה. יש לנהל מדיניות חדשה, והעם יחליט גם על הנהגה חדשה.

כנס מיוחד של הכנסת הישיבה הארבע-מאות-ושישים-ושש של הכנסת השביעית יום שלישי, י"ח בחשוון תשל"ד (13 בנובמבר 1973) - הודעת הממשלה על המצב המדיני - דיון.

עם הקמתה של המדינה זיהה בגין את צרפת וארצות הברית כמדינות אשר להן שותפות אינטרסים ורעיונית עם המדינה הצעירה. במהלך השנים פעל בגין ללא לאות להידוק היחסים של המדינה הצעירה עם צרפת ועם ארצות הברית עוד בהיותו יו"ר האופוזיציה. במסגרת זו נסע מנחם בגין פעמים רבות כראש תנועת חרות למסעות הסברתיים בארצות הברית וצרפת. במסעות אלה גייס את המוסדות שהתנועה הרוויזיוניסטית הקימה בארצות אלו עוד טרם הקמת המדינה, לקידום והידוק היחסים הדיפלומטיים בין העמים.

27/12/1957

המצב האסטרטגי נשתנה מיסודו, באורח פתאומי, במשך החדשים האחרונים. עד לפני מספר חדשים, עד לפני הגילוי, שיש בידי המדענים הרוסים להעלות לחלל כלי מסוים היכול להסתובב או לרוץ במהירות של עשרות אלפים ק"מ בשעה - הייתה אמריקה מעבר לאוקיינוס, המגן, אולי לא היחיד אבל המכריע, של כל אירופה. היום נהייתה אירופה הקו הראשון של ההגנה... וההכרה הזאת חלה לא רק על אירופה אלא על חלקי - עולם שונים אשר בלעדיהם העם האמריקאי איננו יכול עוד להיות בטוח בעצם קיומו. זוהי ראשית שינוי הערכים בדעת הקהל האמריקאית. יתכן שראש הממשלה דהיום אינו מעריך את הגורם הזה, את דעת הקהל באמריקה - ואין להתפלא. הוא רגיל שלא להתחשב בדעת הקהל, והוא סובר שאיש אינו מתחשב בה. אבל באמריקה, וגם אצל עמים חופשיים אחרים, דעת הקהל היא גורם מדיני

מובהק, לא מופשט, ממשי. ולכן אפילו אין ממשלה זו של ארצות הברית נוטה להכרה של האינטרס המשותף המכריע במזרח התיכון, בין העם החופשי הזה, העם העברי, שהחליט לחיות וגמר אומר לחיות כעם חופשי, ובין העם האמריקאי - יכול לבוא יום, והוא אולי אינו רחוק, כשהכרה זו, כתוצאה של השפעת דעת הקהל, תחדור גם לחוגים הרשמיים, הן בסנט, הן בבית הנבחרים, אף בממשלה. שינויים יסודיים ביותר עלולים לחול באמריקה במשך השנתיים הקרובות. ועלינו להיות מוכנים לקראת השינויים האלה. ועל כן עלינו להעלות גם את הרעיון של ברית - לא של ערובה אלא של ברית הדדית - בין המדינה הקטנה, האומה האמיצה של ישראל, לבין ארצות הברית...

עיתון חרות. מנחם בגין בפתיחת המועצה הארצית של תנועת חרות: מהתגוננות לאופנסיבה מדינית, משתדלנות ערובות - למדיניות בריתות.

13/4/1962

ביחסים בין ארצות הברית של אמריקה לבין מדינת ישראל ישנם גורמים קבועים, המשפיעים על יחסן ומדיניותן כלפיה. הגורמים הללו הם אתנוגרפיים וגיאוגרפיים, משקיים ומדיניים, פנימיים וחיצוניים. משום כך אין במדיניות האמריקאית כלפי ישראל שנויים יסודיים, אך יש בה תנודות בין אהדת עם לבין סטייה רשמית, בין תמיכה בנו לבין סיוע לאויבנו, בין ניסיון להפעיל עלינו לחץ או לחדשו לבין הירתעות ממנו, או המשכו. הקו-וג הזה לא נקבע ב-9 באפריל; הוא גם לא נשתנה בו. הסכנה היא אחרת. עמים רבים קרובים ורחוקים, רגילים בהשערה, כי אמריקה תמיד תאיר פנים למדינת היהודים. השערה זו, יהיה היחס בינה לבין המציאות, הידועה לנו, אשר יהיה, היא גורם חיובי וחשוב ביחסם של עמים רבים אל מדינתנו. כל הוכחה, נסתרת או גלויה, ובייחוד הפגנתית, הבאה לומר לעמים אלה: טעיתם, עלולה לפגוע ביחסים ביניהם ובינינו... ועוד לקח ממשי יש בה בהחלטה זו ובהצבעה עליה. אומה המאמינה בצדקתה והעומדת על קיומה והאינטרסים העליונים שלה, אינה צריכה להירתע מלהישאר, בזירת החישובים הבין-לאומית, לבדה... לעומתנו, לא היססה צרפת לשוב ולהינתק מעל המעצמות הגדולות וממדינות אחרות ולא לתת ידה להחלטה אנטי ישראלית. שום אומה אינה מחפשת, ואינה צריכה לחפש, בדידות בזירת העמים. אבל ישנה בדידות שהיא מזהירה, במלוא משמעות

המושג הידוע. כוונה הבדידות אשר צרפת הטילה על עצמה במועצת הבטחון. אנחנו לא העזנו לקבל את עולה עלינו בעניין גורלי, הנוגע לנו, לביתנו, לשלום ילדינו. צרפת עשתה כן למען יד ובעל ברית. אפשר, וצריך, ללמוד. בדיוני מועצת הבטחון ובהחלטתה אין חידוש, אך יש משהו, אם לא לגמרי חדש, הרי מרענן, בתגובת העם עליהם בפשטות הסיכום: אין עוד ישראל נופלים אפיים ארצה מחמת דבריהם הנועמים של תקיפי עולם. הם, היהודים, נהגו ליפול כך במשך דורות רבים, וגם בדורנו, ואף במולדת, בטרם ישובו ויתקוממו ויקימו מדינתם. דרושים היו מאורעות נוראים מכל מורא; הכרחיים היו מעשי גבורה, שכמוהם מעטים ועליונים מהם אין, כדי שדבר הנדר לזאב ז'בוטינסקי, יסוד החינוך לדור ההתחדשות, יהיה לנחלת כלל ישראל: לברית עמים אגש אדיר, כגשת ארי אל אריות - אחי, לא מנצחי: אני חיל ביתר, חיל למוד הקשת, נוטר על סף תל חי. וכפי שאין קודים בפני נויפה אמריקנו-סובייטית-אנגלית, כן אין מתבבלים בפני איומו של אויב חדש, העומד לקום... מצוות הקיום הראשונית היא, אם יש אויב, - דעו! אבל גם האויב צריך לדעת. ונאמר לו, באשר הוא שם, את הדברים בכל בהירותם, כפי שזכאים וחייבים ויכולים לומר אנשים, שהיו קרבנות ההשמדה ונושאי תקומה. אין לנו ענין בהריגת ערבים. אבל אם ישנו, או באחד הימים יקום, מספר זה או אחר של ערבים, מקרוב או מרחוק, שירצו להיהרג, על מנת להשמיד את מדינת ישראל, הרי התוצאה תהיה, שהם ייהרגו, וישראל ומדינתו יחיו.

עיתון חרות. אהדות בתוך חרות.

אחד מהמרכזים החשובים של התנועה הרוויזיוניסטית, עוד מתקופת המאבק בבריטים, היה בצרפת. הקמתו של ועד ידידות ישראל - צרפת התאפשר בעזרת פעילותם הענפה של שלמה פרידריך, נציב בית"ר בפריס, וז'אק סוסטל, מדינאי צרפתי בולט ומידידה הבולטים של ישראל בצרפת, שפעל רבות למיסוד היחסים בין המדינות. במסגרת זו נסע מנחם בגין, כיו"ר האופוזיציה בישראל, למסעות הסברה בצרפת. מסעות אלו כללו נאומים בפרלמנט ובכנסים וראיונות לכלי התקשורת, שבהם קרא להקמתה של ברית בין ישראל לצרפת ולחיזוק הקשרים בין המדינות על בסיס האינטרסים המשותפים של השתיים במזרח התיכון.

29/11/57

כאשר יגיע היום, ובואו אינו מוטל בספק, שבו תיחתם הברית בין צרפת לישראל, אל נא תנסחו אותה במליצות הדיפלומטיות השגרתיות, כשם שמבחינת רוחה היא תהיה יחידה במינה, עליה להיות כך גם מבחינת לשונה. אין צורך במבוא וגם ריבוי סעיפים יהיה למותר: היא חייבת לכלול - לפי הצעתי הצנועה - משפט אחד פשוט אך גדול, פשוט בגדולתו וגדול בפשטותו, דהיינו: "צרפת וישראל החדורות, משך דורות, ברעיונות החופש והצדק, מבטיחות זו לזו ידידות ועזרה הדדית". אין צורך לכלול במסמך מעין זה את הסעיפים המקובלים של משך, תוקף ויחידוש. הוא לא יתישן לעולם כשם שהחרות אינה יכולה להתישן. לא יהיה צורך לחדשו - הוא ימשיך לעד, כשם שצרפת וכשם וישראל תהיינה קיימות לנצח נצחים.

עיתון חרות. הברית תהיה משולשת - צרפת - ישראל - העם היהודי.

הסתייעות בתפוצות ישראל לחיזוק חוסנה הבינלאומי של מדינת ישראל

מנחם בגין ראה בקהילות היהודיות בגולה נכס יקר למדינת ישראל, הן בחשיבות עלייתן למדינת ישראל, בתרומתן לשמירה על צביונה היהודי של המדינה, והן כסיוע ביצירת בריתות והשפעה על המדינות שבהן הן חיות. כמו כן, בגין היה הראשון להבין את חשיבות הפניה לקהילות הנוצריות התומכות בישראל.

7/5/1974

ואם תהיה אצלנו הסכמה לאומית ונעמוד על זכויותינו ועל עמדותינו באומץ-לב אזרחי פשוט - לא דרוש יותר מזה. העם האמריקני לא ינטוש אותנו. נהפוך הוא, יעמוד לצדנו, יושיט לנו עזרה גוברת והולכת. אבל אז צריך לקרוא ליהודים בניו-יורק ובכל ערי ארצות-הברית, ולא רק ליהודים אלא גם לנוצרים: אתם תקימו, כל בני-חורין, חומת מגן סביב המדינה הקטנה הזאת אשר כה רבים קמים עליה לבלותה. אל תלחצו עליה, אל תאיימו עליה ותנו לנו אפשרות לקיים את ביטחוננו בארץ-ישראל, בארץ אבותינו. שום ערעור יחסים עם ארצות-הברית לא יהיה. נהפוך הוא. זאת אמונתנו. לכן לא צריך להלך על העם הזה אימים. לא צריך להטיל בו פחדים. עניינו צודק.

הישיבה הארבעים-ושתיים של הכנסת השמינית - יום שלישי, ט"ו באייר תשל"ד (7 במאי 1974) - הצעות לסדר- היום - ידיעות על תכניות נסיגה מעבר לקו הסגול ברמת הגולן.

06/04/1956

כל הסנטימנטים הלאומיים, המיעוטים האלה ממלאים תפקיד בכל מערכת בחירות באמריקה, משום מה יגרע חלקו של הסנטימנט היהודי, שכמוהו רבים, אך עמוק ממנו אין? האמת היא, כי אפילו היו היהודים באמריקה מחליטים על "אדישות" לגבי ישראל, הם לא היו זוכים ב"שלווה" בשום מערכת בחירות. מועמדים לסנאט ולבית הנציגים, משתי המפלגות, כבר היו דואגים להוכחת הקשר בין כל תושב שלישי של ניו יורק העיר ובין "הרפובליקה הקטנה, היקרה, האהובה שלחופי הים התיכון". יותר מכפי שהעגל רוצה לינוק, הפרה רוצה להניק. יותר מכפי שהיהודים מבקשים הצהרות ידידות לישראל, מוכנים העסקנים הציבוריים באמריקה להעניק אותן - על סף בחירות.

עיתון חרות. על גשר נייר.

20/9/1957

...מדינות ערב ידועות כיום שאינן יכולות לשבור אותנו ככוחן הצבאי. הן מתכוננות שוב, אולם בינתיים למדו את לקחן. הן השתדלו לגרום למפלתה של ישראל על ידי חנק כלכלי, הרי הוא החרם הערבי הידוע לשמצה, הנתמך על ידי מספר חברות שמעבר לים. אנו פונים אליכם בקריאה, ליהודים וללא יהודים כאחד, כאל אנשים חופשיים... לפני שיהיה מאוחר מדי, הגיבו על החרם נגד ישראל על ידי חרם נגדי של מוצרים ערביים. הגיבו על תוקפנות כלכלית על ידי פעולות נגדיות. תדע כל חברה בעולם הרחב שאם היא תיכנע לחרם הערבי, הרי שמיליוני ידידים של מדינת ישראל, לא רק יהודים כי אם גם לא יהודים יוציאו את המסקנות.

עיתון חרות. החרות השלום והצדק ינצחו.

21/10/74

זכותנו אפוא לקרוא היום לאחינו לא רק בניו-יורק אלא ברחבי ארצות-הברית, ולא רק בארצות-הברית אלא בכל מושבותיהם של היהודים: ביום ההוא בו נציגם של הארגונים העוינים, המכריזים בפרהסיה כי שאיפתם היא להחריב את מדינת היהודים, צאו כולכם בכל

מושבותיכם להפגנות. שאו את דגל האו"ם עטוף שחורים, כי יום קדרות הוא לארגון הבין-לאומי, והשמיעו דברכם. ארץ-ישראל שייכת לעם היהודי. אמנם כי כן, מעל במת הכנסת עלינו להודיע כי ארץ-ישראל איננה שייכת רק ליהודים החיים בה, אלא לכל היהודים באשר הם שם. זוהי המערכה המתנהלת היום גם בארגון האו"ם; זוהי המערכה המתנהלת בין פאן-ערב וארגוני המרצחים, מצד אחד, לבין העם היהודי ובני החזרין בעלי הרצון הטוב, מצד שני. כך צריכים להפגין אחינו בכל אתר ואתר...

הישיבה התשעים-וחמש של הכנסת השמינית - יום שני, ה' בחשוון תשל"ה (21 באוקטובר 1974) - הכרת האו"ם בארגוני המרצחים הערבים. כרך 71.

29/11/57

ברית זו למעשה חייבת להיות משולשת- צרפת- ישראל- והעם היהודי. במשך שנה זו ביקרתי בקהילות יהודיות רבות בארצות הברית, בקנדה ובאפריקה הדרומית. נאמתי לפני אלפים ורבבות. מובן מאליו, כי בכל הפגישות והאסיפות האלו העליתי על נס את עזרתה של צרפת לישראל. מי ייתן ואתם הייתם יכולים להינכח באותו מעמד ולראות את הדברים שנציגיכם היו עדים להם: ההתלהבות הבלתי נשכחת שבה נתקבל בתפוצות הרעיון של ברית בין שני עמינו. רבותי, אין ספק שצרפת היתה יכולה לכבוש, על ידי ברית עם ישראל, את ליבותיהם ורצונם הטוב של מיליוני בני אדם ברחבי תבל - יהודים ונוצרים כאחד- שעזרו לישראל וענינה הצודק. רצון טוב כזה אינו מילתא זוטרתא.

עיתון חרות. הברית תהיה משולשת - צרפת - ישראל - העם היהודי.

מדיניות היוזמה ההגנתית

הסכמי רודוס לשביתת נשק בין ישראל לאויבותיה, לא הצליחו להביא לרגיעה במצב המדיני-בטחוני באזור. ההתקפות מצד מדינות ערב נגד יעדים צבאיים ואזרחיים נמשכו; מצרים הטילה סגר ימי על ישראל בים סוף על ידי הצבת תותחים במצרי טיראן; נפתח מרוץ חימוש בין ישראל לשכנותיה; ובנוסף התנהלה פעילות דיפלומטית עוינת שכללה הצהרות חוזרות ונשנות של ראשי מדינות ערב כי הם עדיין במצב מלחמה עם ישראל והם פועלים להשמדתה.

הצעדים המדיניים של מדינות אלו נגד ישראל, הן במוסדות הבינלאומיים והן באמצעות בריתות בין המדינות, הביאו את מנחם בגין לנסח את מדיניות 'היוזמה ההגנתית', בהתאם למשפט הבינלאומי.

מנחם בגין טען כי מדיניות התגמול הישראלית, לפיה ישראל מגיבה בתקיפות תגמול נגד פעולות צבאיות נגדה, איננה מתאימה למדינה ריבונית אלא לישות מתהווה, כפי שהיה תחת המנדט הבריטי. על כן, ובשל זכותו ההיסטורית של עם ישראל לארצו, ישראל צריכה לפתוח במדיניות של יוזמה הגנתית ושחרור חבלי ארץ ישראל אשר מהווים בסיס להתקפות על ידי צבא אויב או מחבלים.

03/09/1954

משום כך הצענו אקטיביזם חיובי, משחרר, העומד מול האקטיביזם שעבר זמנו, של "פגע וברח", של מעשי תגמול, שאינם פותרים מאומה. לא הצענו לפעול בבת אחת בכל החזיתות; התבונה מחייבת ריכוז כח ולא פיזור, אם הפיזור אינו הכרחי. תורת האקטיביזם המשחרר דורשת, כמובן, לשאלה: ומה יעשה האויב? - על בעיה זו חייב לחשוב כי מי שניצב מול פני אויב, ואנו גם עליה משיבים בבהירות. אין אנו מכחישים כלל, כי יש סיכון מסוים לתגובה כללית של אויבנו: אבל הסיכוי שלא יגיבו כך, עולה על הסיכון, כי יודעים שהיום אנו חזקים מהם, מכולם גם יחד. ברם, בהגיע התאריך ההוא, המתקרב אלינו בקצב האכזרי של שעון, הם יסתערו עלינו, ביום בו יבחרו, מכל שלש רוחות העולם. אז יפוזרו כוחותינו מתוך הכרח ודמנו יגר כמים, גם אם ננצח בדלית ברירה.

עיתון חרות. והשאלה מתי לעשות.

21/3/1956

אני יודע שאזרחים רבים בישראל שונאים כמוני את המלחמה. בכל הכרתי יכולתי לומר שאין איש בישראל השונא אותה יותר ממני. ובמקום לומר את זאת לעולם, שהעם הזה, אשר דמו נשפך כמים בדור האחרון יותר מאשר בכל דור אחר, שונא את המלחמה, הוא כולו שונא את המלחמה, אבל הנה הוא נתון במצב מיוחד שאויביו מתכוננים בגלוי לקדש עליו מסע השמדה, והוא נאלץ למען זכות ההגנה העצמית שלו גם לצאת לפעולה צבאית כדי לנתק את טבעת החנק המתהדקת סביב צווארם של ילדיו – אתם לעז הוצאתם על חלק גדול בעם הזה, ואמרתם שהיא אוהב מלחמה והוא מציע "מלחמה מונעת" או "מלחמה יזומה".

הישיבה המאה-ושבע (המאה ושמונה) של הכנסת השלישית יום רביעי, ט' בניסן תשט"ז (21)

במארכ 1956) - חוק התקציב לשנת 1956/57, תשט"ז - 1956

05/10/1956

...התגמול, התגובה, במלים צבאיות פשוטות אחרות: התקפת נגד על האויב בעקבות התקפותיו הוא - כל אלה הם רעיונו המקורי הראשון של הארגון הצבאי הלאומי מימי מפקדו הגדול המנוח דוד רזיאל. בימים ההם אמרו אנשי הסוכנות, שהם היום ראשי הממשלה: התקפת נגד זו היא בלתי מוסרית, היא בלתי מועילה, היא לא מכבה את האש אלא מלכה אש, היא לא מקרבת ידיים אלא מחזקת אויבים, היא לא מביאה שלום אלא מרחיבה מלחמה, היא סכנה לעצם קיומנו. חלפו 20 שנה, והן בתקופתנו עולם ומלואו, אז לא היתה לנו מדינה, אז לא התקיימו מדינות היום יש לנו מדינה, יש לנו צבא, יש לנו ממשלה - ומתקיימות הן מדינות. והרעיון הזה של האצ"ל, אשר נפסל לחלוטין, נתקבל הלכה למעשה על ידי ממשלת ישראל. או נמסס, מה נוראה נקמתך! הנימוקים שהם, אנשי הסוכנות, השמיעו באוזנינו לפני 20 שנה נגד הרעיון של התקפת נגד - מושמעים היום, נימוק אחרי נימוק, מלה אחר מלה, על ידי הוד מעלתו המזכיר הכללי של ארגון האומות המאוחדות מר דאג המרשילד, על ידי שר החוץ לאמריקה מר פוסטר דאלס, על ידי ראש ממשלת בריטניה סיר אנתוני אידן, וגם המזכיר הכללי למפלגה הקומוניסטית הכל-סובייטית טובריש נקיטה כרושצ'וב. כל העולם כולו אומר היום לממשלתנו, בקשר עם מעשי התגובה, את אשר חברי ממשלתנו אמרו לאצ"ל לפני 20 שנה בקשר עם מעשי תגובה. ...במשך שנים עשה צבא ישראל מעשי תגובה, אבל הממשלה הסתירה אותם, התכחשה להם,

לא הודתה בהם ולא הודיעה עליהם. ירו, שתקו. לפני שנתיים נתכנסה מועצת תנועת החרות ואמרה בין השאר את הדברים הבאים: "המועצה קובעת כי דרך התגובה והתגמול למעשי התוקפנות והרצח של אויבינו לא שמו ולא ישימו קץ לשפיכות הדמים הגוברת והולכת. אך כל עוד נמשכת הגרילה ומבוצעים מעשי תגובה - אסור לממשלה לנהוג בשיטת ההתחמקות וההתכחשות למעשי בנינו. הממשלה חייבת להודיע בגלוי על כל מעשה תגובה ולהסביר לעולם את גורמיו הכלליים ואת סיבתו ישירה". לא רצתה הממשלה - אך קיבלה את עצתנו. היא מודיעה היום על מעשי התגמול, היא מסבירה את גורמיהם שום דבר רע לא קרה למדינת ישראל מקבלת עצה זו של תנועת החרות...

...מבצעים צבאיים. לפני שאדבר עליהם, אין לי ברירה אלא לעמוד על המושג של הגנה עצמית. מבוי סתום נוצר, ממשלתנו טוענת שהתגמול הוא הגנה עצמית. כל העולם אומר: התגמול - תוקפנות כמעשה הרצח עצמו. למה לנו כמו ידונו, כמו פינו, להגביל את המושג של הגנה עצמית, לגטימית, להריגות נגד? קם יו"ר ועדת חוץ ובטחון בימים אלה ואומר: עבור יהודי אחד שייהרג, ייהרגו 10 ערבים. זוהי התפרצות של קיצוניות, שעלינו לגנותה בכל לב ובכל פה. גאולת דם אינה תכנית נקמה איננה מדיניות. איננו רוצים שיהרגו יהודים; אין לנו שום סיפוק אם נהרגים ערבים. בתגמול אין שום פיתרון לבעיית השלום, למניעת שפיכות דמים, למניעת סכנת מלחמה כל חזיתית, במידה מסוימת להיפך... **מבצעי שחרור הם הגנה עצמית, עקירת האויב מבסיסו. זאת הגנה לגטימית. יש לעשותם לא בכל שעה, אלא בשעת כושר, בשכל טוב. בכל פעולה יש לעשות הכל כדי לחסוך דם, דם עברי שאין יקר ממנו. ועל כן יש להשתמש בתכסיסים מבצעיים סטרטגיים בלע"ז בהם לא התביישו להשתמש גדולי המצביאים, מחניבעל ועד פומפיי וקיסר וולנשטיין וגריבלדי, יהושע, יפתח ושמשון, - סטרטגים בהם הצטיינה, כפי שאפשר לראות גם היום הזה, המחתרת העברית הלוחמת. יכולנו להבטיח לאומה כי יש גם היום באמתחתנו מלאי של תכסיסים מבצעיים כאלה, שבכוחם אפשר לחסוך דם עברי להציל אלפי נפשות בישראל. אם תינתן לנו הסמכות הממלכתית - יעשו המבצעים האלה, נשתמש בסטרטגים האלה, נציל חיים בישראל, ניתן בטחון לעמנו. צעד אחרי צעד, בשכל טוב, בעיניים פקוחות נביא את עצמנו אל חוף מבטחים, אל השחרור ואל השלום.**

עיתון חרות. נאומו המלא של יו"ר התנועה מר מנחם בגין בפתיחת הועידה הרביעית של תנועת החרות.

14/12/1956

במשך כל השנים האחרונות ובעיקר השתא נשאנו אנחנו, תלמידיו של ז'בוטינסקי, את התורה האסטרטגית לאמור:

א. יזמה: לא לחכות עד שהאויב יהיה מוכן בנשק ובציוד להסתער עלינו בשלוש חזיתות. ביבשה ובשתיים החדישות יותר: באוויר ובים, כדי להכחידנו מגוי, - אלא לצאת לקראתו, להדבירו ולהוציא מידיו את כלי ההשמדה.

ב. בעלי ברית: אמרנו כי אויבי אויבנו, המוכנים להלחם למען עניינם שלהם יכולים, ולו לכברת דרך בלבד להיות בעלי בריתנו.

ג. לעשות הכל כדי להימנע ממלחמה בכל החזיתות, אלא להשתדל ליצור מערך התקפתי בחזית אחת, בהחזיקנו באחדות מערך הגנתי התקפתי. זו היתה התורה, נשאנוה מול פני כל, מול כל המפלגות בישראל מול מערכת גידוף וסילוף...
יש לתבוע:

א. החלק המשוחרר של המולדת העברית משוחרר לנצח. שום זר לא ישב בעזה. החייל העברי היושב בעיר שמשון יוסיף לשבת בה.

ב. החייל העברי יוסיף לשבת במפרץ אילת - ובהשגחתו תעבורנה אניות אילתה וממנה. יפרח הדרום, תפרח המדינה כולה. לא נהיה תלויים בכסף האמריקני. תהיה לנו מדינה בה יתגאה כל יהודי באשר הוא שם.

ג. לא יזוז החייל העברי משום שטח כל עוד ממשלת מצרים לא תאמר: "אני מבקשת שלום"...
...שום מלחמה איננה מטרה המטרה היא שלום. יכולנו להכריח את רודנה של מצרים לדבר שלום. אם נעמוד בלי פיק ברכיים, בלי בהלה, כבני חורין - יבין העולם את תביעתנו ואז תוטח דעת הקהל והיא תטה את דעת הממשלות.

עיתון חרות. מנחם בגין בנאומו בקולנוע אוריון לפני ההפגנה: "גורל ירושלים כגורל עזה - עתיד ירושלים יוכרע בעזה!" תביעותינו: יוסיף החייל העברי לשבת בעיר שמשון ובמפרץ אילת, בל נזוז משום שטח כל עוד מצרים אינה מבקשת שלום.

הנסיגה ישראלית מחצי האי סיני וחבל עזה ללא הסכמי שלום או תמורה (למעט ערבויות של ארצות הברית כי יותר שיט ספינות ישראליות במצרי טיראן), החריפה את הביקורת של בגין כנגד מדיניות הממשלה.

בשנים שלאחר הנסיגה, הציג בגין את החלופה הראויה, לטעמו, למשגים של בן גוריון ושרת - המדיניות של 'ההגנה היזומה'. כאמור, על פי חזונו, על ישראל לשחרר את שטחי ארץ ישראל ולהיאחז בהם גם לאחר שוך הקרבות.

התבוננות במאבקו הציבורי לאחר הנסיגה עשויה להעניק הבנה נוספת, לפנייתו של בגין, כעשור אחר כך, במהלך מלחמת ששת הימים, בהיותו שר בממשלת אחדות, לראש ממשלת ישראל, לוי אשכול, לנצל את ההצלחה של צה"ל לשחרור ירושלים ויהודה ושומרון משלטון ירדן.

20/09/1957

מאז שקמה מדינתנו קבעו שלושה גורמים את המצב הפוליטי והאסטרטגי של ישראל:
אלף: אויבינו מצהירים השכם והערב, שהינם במצב מלחמה אתנו.

זכור, הושמע ביטוי זה, כאשר ב-3 בספטמבר 1939 קיבל שגריר גרמניה בלונדון הצהרה מממשלת בריטניה, שלפיה מצאה זו את עצמה ב"מצב מלחמה עם גרמניה", לאחר מכן היו הבריות אומרים, כי לא היה זה כנראה באורח מקרי שהשתמשו במלים "מצב מלחמה" במקום בביטוי הפשוט יותר "מלחמה".

אף על פי כן, כאשר במאי 1940 פרצה הסופה, הבינו כל אשה וכל גבר בעולם ש"מצב מלחמה" פירושו "מלחמה"...

בית: מאז ומתמיד הייתה קיימת מלחמת גרילה. במשך תשע שנים ארוכות נשפך דמנו כמים: גברים, נשים וילדים הותקפו, נרצחו והופצצו.

דבר זה פירושו מלחמה.

גימל: דבר זה אפשר לכנותו בשם- מלחמה טרומית.

בימינו אלה אין מכריזים על מלחמות. מבצעים אותן. הכרזות מלחמה הן תופעה שאבד עליה הכלח. אולם.. לפנינו מלחמה טרומית. היא פרצה לא 24 שעות לפני שפעולות האיבה צריכות היו

להתחיל, אלא פרק זמן בלתי מוגבל לפני שההפצצות והיריות החלו. וכך טענו אויבינו בשידוריהם, בעתונותם ומעל במות מה שהם קוראים הפרלמנטים שלהם: אנו עומדים להשמיד את ישראל. אנו עומדים לחסל את מדינת ישראל. אנו עומדים לדחוף את ישראל לים. אנו נבחר ברגע, שבו נגשים דבר זה. זוהי הכרזה מראש...

אלו היו שלושת הגורמים העיקריים במצבנו הפוליטי והצבאי ושלוש היו התשובות שניתנו במשך שמונה השנים האחרונות.

הראשונה הייתה ההבלגה. מונח זה בתרגומו לאנגלית גרועה, לא שקספירית, משמעו - התאפקות. ברוסית מסורתית ומדויקת משמעו-פוגרום.

במשך שמונה שנים היה פוגרום והייתה הבלגה, כלומר - בעוד גברים ונשים הותקפו מהמארב, ילדים הפכו ליתומים והורים לשכולים - לא נעשה מצידנו מאומה. חכינו עד שנהרגו עוד מאות יהודים, עד שנפצעו עוד אלפים. היינו מוכנים להוסיף ולחכות עד שאויבינו היו בוחרים ברגע הנוח להם ועורכים התקפה כללית עלינו בכל החזיתות.

יש לי הכבוד להודיע לכם, כי מה שקרוי הבלגה, או התאפקות או פוגרום - נדחה עתה על ידי רוב מכריע של העם בישראל ללא הבדל מפלגה או השקפה... ישראל מצאה תשובה אפשרית בדמות פעולות תגמול...

אנו טוענים, כי פעולות התגמול היו נכונות והולמות את השעה בשנת 1936 ו-1938. אולם עתה שוב אינן בעתן, ואינן מצדיקות את עצמן בשנים 1951 ו-1956. כיום שוב לא מתקפים אותנו אלה הגרים בסביבתנו המיידית. שוב אין אנו מהווים עדה בלבד. עתה אנו מדינה. אנו מותקפים על ידי מדינות. מהן משמען של פעולות תגמול: הם הורגים בנו; אנו הורגים בהם. הם תוקפים אותנו; אנו תוקפים אותם.

זוהי מעין נקמת דם מזרחית.

דבר זה אין בו שום פתרון.

בעוד שפעולות התגמול מיוסדות על השיטה הטאקטית של "פגע וברח", הצענו אנחנו שיטה המביאה בחשבון את מצב המלחמה. את מלחמת הגרילה העקובה מדם, את המלחמה הכוללת הטרומית. אנו הצענו את השיטה של שחרר והיאחז במקום.

הצעה זו נדחתה והוקעה.

היא הוכתרה בכינויים "מלחמת מגע", "תוקפנות", ו"טרורף דעת". אף על פי כן, ב-29 באוקטובר, הפכה אסטרטגיה זו לאקט של מדיניות רשמית.

וכאשר אומצה מדיניות זו, היא נשאה פרי. במשך ששה ימים שחררנו וכבשנו שטח הגדול פי ששה מכל מדינת ישראל...

...גדע נא אחת ולתמיד. לעולם אין לדעת מה יתרחש במזרח התיכון. הכל עלול להתרחש באחד הימים. זכותנו לארץ מולדתנו חייבת להיות מובטחת מראש.

זכותה של ישראל להגנה עצמית חוקית כוללת יוזמה אסטרטגית- כדי שנוכל לנסות ולשלוט מאויבינו את הנשק הקטלני שקיבלו, ואשר נועד להשמידנו מעל פני האדמה...

עיתון חרות. חרות השלום והצדק ינצחו.

11/1/1957

אנו יכולים, אף חייבים, על רקע מבצע סיני... לבחון את היסודות עליהם בנינו את המדיניות ואת האסטרטגיה שלנו. ראשית, הבחנו בין התקפה לבין תוקפנות. במשך שנים הצענו לעם לדעת להבחין בין מה שקרוי בלעז "אופנסיבה" לבין מה שקרוי בשפת זרים "אגרסיה". הסברנו בעקשנות, כי בתנאים המיוחדים בהם אנו חיים, והם מתמצים בשלושה: מצב מלחמה מוצהר, מלחמת דמים קיימת, ומלחמת חזיתות מוצהרת מראש, בלי קביעת תאריך מדויק - כי בתנאים האלה שטות מסוכנת היא לטעון שמבצע צבאי כלשהו שהעם הזה יקבל על עצמו להוציא לפועל יהיה בבחינת תוקפנות, גם אם עמנו יהיה מבחינת המימדים של המבצע ואם מבחינת שעת היזמה - הראשון להתחלתו...

...שנית, הבדלנו בין מבצעים חד-חזיתיים ובין מלחמה כל-חזיתית. אנו הסברנו לעם כי מלחמה בבת אחת בכל החזיתות, אילו אנו היינו מתחילים בה, כרוך בה סיכון העולה אולי על הסיכוי, ומאחר שמדינת ישראל היא המכשיר להגנת עצם קיומו של העם היהודי, אסור לסכן את קיומה של המדינה. אפילו היתה הברירה בידינו, אין עלינו לשלוח בבת אחת - על פי החלטתנו - את צבא ישראל בכל שלושת הכוונים היבשתיים. על אחת כמה וכמה סכנה כרוכה במלחמה בבת-אחת בכל החזיתות אם היא תבוא ביזמת האויב ובשעה בה הוא יבחר, באשר בשעה זאת היה יהיה מוכן להסתערות שמטרתה הכחדה...

...שלישית הפרדנו בין מבצעי תגמול לבין מבצעי שחרור. האמת ההיסטורית היא כי רעיון התגובה על שפיכת דם יהודי במולדת הוא אחד הרעיונות המקוריים של תנועתנו...

...אולם ייתכן כי בגלל העובדה ההיסטורית הזאת השתרשה האגדה בקרב העם שאנו בכל התנאים צריכים לתמוך ללא סייג במבצעי תגמול. זה לא היה נכון. עיינינו פקוחות לראות את ההבדלים בין תקופה לבין תקופה... אין דבר בלתי-מוסרי משפרכת דם יהודי ללא כל תגובה; ימי הפוגרומים חלפו לבלי שוב, ולא יישפך עוד דם יהודי בלי שישפך דם שופכיו; אולם, מבצעי התגמול לא יפתרו שום בעיה, לא מדינית, לא צבאית יסודית ולא ביטחונית. לעומת זאת, הדרך לפתרון היא במבצעי שחרור. לא עוד השיטה "פגע והיסוג", אלא השיטה "קום שחרר והשאר"....

...רביעית, במשך שנים תבענו הידוק היחסים עם הרפובליקה הצרפתית... חמישית, עם הפקעת תעלת סואץ על ידי הדיקטטור המצרי, הסברנו לעם כי זוהי שעה מיוחדת, שעה גדולה, שעת כושר גדולה ומיוחדת, לעם ישראל לזכות, בהתנגדות לחזק, למסוכן ולערמומי באויבינו, בעזרתם של אלה שהוא נעשה לאויבם.

עיתון חרות. לא עוד לסגת - נעמוד כעם אחד! נאומו המלא של מנחם בגין במושב המועצה

הארצית, ז' בשבט תשי"ז.

27/12/1957

לעומת זאת, אם מדינות ערב מצד אחד מסרבות לחתום על חוזה שלום, ומאידך גיסא מסרבות לקיים יחסי שלום, אלא מקיימות מצב מלחמה, עורכות התקפות על מדינת ישראל, מאיימות במלחמת הכחדה, עורכות הכנות למלחמת השמדה, מקיימות חרם כלכלי, מקיימות מצור ביבשה ובים - אזי עולה לעיני העולם כולו הבעיה המוסרית הגדולה של זכות ההגנה העצמית. כדי להבהיר בעיה זו, אל לנו להשתמש בהלכות; מוטב להתבונן בניסיונות... לפחות נלמד מהנסיון: הן איש איננו יודע מה ילד יום, לכן אנו תובעים - בהעדר חוזה שלום, בהעדר יחסי שלום ובתוך קיום רשמי של מצב מלחמה, בתוך איומים רשמיים של הכחדה, תסביר ישראל הלוח והסבר את המהות האמיתית, של הזכות המקודשת של ההגנה העצמית, לאמור - היא כוללת גם יוזמה הגנתית

עיתון חרות. בגין בפתיחת המועצה הארצית של תנועת חרות: מהתגוננות לאופנסיבה מדינית,

משתדלנות ערובות - למדיניות בריתות.

5/7/1957

אנחנו, תלמידיו של זאב ז'בוטינסקי, היינו, ותמיד נהיה, קפדנים בשיקול כל פעולה צבאית, בעיקר מבחינת שעת הכשר, רכישת בעל ברית, מניעת אבידות ככל האפשר והימנעות ממלחמה כל חזיתית, אולם הן לא רק אנחנו, אלא גם אחרים, לא מעטים ולא "קיצוניים", לוקחים בחשבון, כי גם בעתיד יהיה עלינו, בתנאים מסוימים, למען הצלת האומה ועצמאותה, לנקוט ב"התגוננות יזומה", ששמה האחר יזומה אסטרטגית, או מבצע שחרור. האם גם בעתיד, כבוא עת הפעולה המחושבת, ההכרחית והאפשרית, נוכר, באשמתנו אנו, כתוקפנים?

עיתון חרות. לוחמות נגד ההגיון.

21/2/1958

על שני יסודות יכולים אנו לבנות: על זכותנו השלמה על הארץ כולה ועל זכותנו להגנה לאומית חוקית, הכוללת, בתנאים המיוחדים שלנו, יזמה הגנתית. הצלחה, או כשלון, של כל מה שייעשה או יתרחש, בעתיד תלויים במידה רבה, אולי מכרעת, בהחזרת ההכרה, בזכויותינו אלו. אל ישכחו ה"שותקים" הנבוכים את לקח העבר.

עיתון חרות. אימת המבוכה.

אחד ממושגי היסוד שבגין חוזר עליהם במהלך השנים ובהקשרים שונים הוא הכבוד הלאומי. בגין מדגיש את חשיבות שמירתו של הכבוד הלאומי בקרב הקהילה הבינלאומית, זאת כדי למנוע סיכון ואף איבוד של חיי אדם.

26/10/1956

הפרסטיז'ה זה סודו הכמוס של כל שלטון על בני אדם. מי שחוזר לנבכי הסוד הזה, יודע כיצד להתמודד אפילו בכוחות קטנים עם כוחות גדולים, מהם ניטלה, או ניטלת שלב אחר שלב, נשמתם. עיתון חרות. כוחה של פרסטיז'ה.

אוקטובר, 1978

התורה, למען שמירתה דורשת לעשות מסביבה סייגים. קיומו של עם התורה, למען הבטחתו, הקים מסביבו מתרסים. והמתרס הראשון הלא הוא הכבוד היהודי. ראשית ההשמדה בהשפלה. לא יכול היה האויב לעשות את עמנו לאפר אחר מותו, בטרם יעשה את עמנו לאפר בחייו. הוא השפיל את אחינו, הוא רמס אותם תחת רגליו, הוא הפריד ביניהם, הוא רימה אותם, הוא הערים עליהם, הוא התעמר בהם, הוא הסית איש נגד אחיו, ורק לאחר שכך עשה בהם, יכול היה להוליכם, כמעט ללא התנגדות, עד שערי אושוויץ, עד לפתחי תאי החנק. שמרו על הכבוד היהודי לבל יושפל עוד בידי קלגס, בידי כל גס רוח בכל מושבותיכם, כי המתרס הזה הוא הראשון במתרסים לשמירת עצם קיומכם.

מתוך מבוא שכתב מנחם בגין לספרו של ד"ר אליהו בן-אלישר.

30/11/1956

כבוד לאומי אינו אותו "הונור" מנופח, שהיה ידוע, בייחוד ביבשת אירופה, לפני מלחמת העולם השנייה. ככל ערך אנושי חיובי אפשר גם את רגש הכבוד, האישי או הלאומי, להפוך על ידי הפרוזה, להתנפחות פתאים. אולם שטות מסוכנת היא, להניח, על ידי הפרוזה בממשות כביכול, כי כבוד לאומי הנו מושג ערטילאי גרידא. אה, כבוד, אומר הכסיל, המעמיד פני ריאליסט, מה זה כבוד לאומי? - והוא ממיט אסון על האינטרסים הממשיים והחיוניים ביותר של עמו.

השומרים אנחנו, ביחסינו עם העמים, על כבודנו הלאומי? כדי להשיב לשאלה זו, נתבונן נא, בשורה הראשונה, ביחסינו הפורמליים עם ברית-המועצות. באיגרת הראשונה של בולגנין, שכוונה, בניגוד לכל נוהג בין-לאומי, "למשלה, לכנסת ולעמלים בישראל", נאמר, כי מוסקבה מחזירה את שגרירה מישראל. על הצעד הזה של האב הרע בכתה נפשו של שר הפיתוח, מר בן-טוב ממפ"ם, שהיתמם ושאל, הלמאי (כך במקור - ד.ב.) נשאלו על מכונם שגרירי ברית המועצות בלונדון ובפאריס. בימים ההם היה בארץ שגרירנו במוסקבה, מר אבידר. עם צאתו של מר אברמוב מתל-אביב, עוכבה ממש ברגע האחרון נסיעתו של מר אבידר למוסקבה. אבל כעבור ימים מספר חשבה הממשלה והחליטה, כי, אמנם לא ישב שגרירה של המעצמה המאיימת בישראל, אבל שגרירה של המדינה המופחדת שוב ושוב וישב ברוסיה. במקרים כאלה, הוסבר באורח רשמי אין צורך בהדדיות. ההסבר אינו נכון. דווקא במקרים כאלה של אזהרות הפחדה דרושה הפגנה שקטה של הדדיות אבל נניח לאות כתובה של הפרוטוקול. בכבוד יש צורך?

אם מישוהו יטען, כי נוכחותו של שגרירנו במוסקבה דרושה למען עניינים ממשיים, אשר רק הוא, בתוקף מעמדו, יכול לשרתם, תהא זו טענה חסרת שחר ומטעה. מר אבידר הוא שגריר מצוין. הכרתיו בישיבות ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. הרושם שלי הוא, כי כל מדינה, לאו דווקא קטנה, היתה יכולה להתכבד בנציג כזה. אולם כל היודע משהו על תנאי העבודה של דיפלומטים במוסקבה, הוא היודע, כי אין למעמד האישי של הנציג כל השפעה על החיך או על הזעף של שליטי הקרמלין. כרושצ'וב, בהרימו את ידו, או את קולו, או את כוסו, אמר "אנו נקבור אתכם" לא רק באזונו של מיופה הכוח הישראלי, אלא באזוניהם של שגרירי אמריקה, בריטניה וצרפת בכבודם ובעצמם. בקיצור, מה שיכול, או אינו יכול, להשיג השגריר, יכול, או אינו יכול, "לסדר" גם מיופה כח בחצר וורושילוב. הכלל הזה חל הן על פגישה והן על בעיטה. עלינו לקיים יחסים דיפלומטיים עם ברית המועצות, כל עוד היא מקיימת אותם עמנו. בכך יש לנו אינטרס ממשי. אולם דווקא בהיותנו מדינה קטנה, עלינו לשמור, ביחסינו עם מעצמה גדולה, על כבוד ההדדיות הממלכתית. אם ברית המועצות "מסתפקת", למען ההפחדה, במיופה כח בישראל, עלינו להסתפק, בלי פחד, במיופה כח במוסקבה. הממשלה חייבת להחזיר את מר אבידור הביתה.

הכלל החל על רוסיה, חל גם על שכנתנו הקרובה, טורקיה. מדיניותנו הרשמית חטאה רבות לגבי יחסינו עם טורקיה, שהיתה יכולה להיות ידידתנו אם לא להלכה, הרי למעשה. החטא הראשון היה קשור בקידוש הסטאטוס קוו במזרח התיכון, עליו עמדה מדיניותנו, במשך שבע שנים, ב"שתי רגליה". בדעבד התברר לכל, כי עמידה זו הייתה לא על הקרקע, אלא על הראש, בעוד הרגלים מתנופפות באוויר. בינתיים נהרסו יסודות ההבנה עם טורקיה, ששללה את ה"סטאטוס קוו" במזרח התיכון מעיקרו, מתחילה; מי שחייבו פגע בשאיפתה האינטימית ביותר... רשימת שגיאותינו לגבי טורקיה אינה שלמה. אולם אפילו חמורות מהן לא היו מצדיקות את הצעד ההפגנתי, שנקטה אנקרה בהחזירה את צירה מישראל. טורקיה מקיימת יחסים דיפלומטיים תקינים עם מדינות שפגעו בה לא מבחינה מוסרית גרידא, לא רק בעקיפין... כיצד הגיבנו על הפגנת אי הידידות של אנקרה? הממשלה מיהרה להודיע, כי גם במקרה זה אינה מחייבת הודיות וכי מר פישר, צירנו בטורקיה, יישאר במקומו. בינתיים פורסמו ידיעות, כי ממשלת אנקרה מתעתדת לדרוש מצירנו לעזוב את טורקיה. אם דבר זה יקרה, תומט עלינו חרפה כפולה ומכופלת. אך אפילו יותן לו, לצירנו, ליהנות מאי הכנסת האורחים של טורקיה, הישארותו באנקרה, בתנאים כאלה, היא פגיעה חמורה בכבודנו הלאומי. הממשלה חייבת להחזיר את מר פישר הביתה. כל עוד טורקיה לא תחזיק אלא מיופה כח בישראל, לא ישב באנקרה אלא נציג ישראלי בעל אותו מעמד דיפלומטי.

אנחנו רוצים בכנות (היות ואיננו קומוניסטים, לא נוסף על מלה זו שום מלה גורעת) בידדות עם האומה הטורקית. אנו מאמינים בשיתוף אינטרסים יסודי בין שתי המדינות. אבל אם מר מנדרס ידבר עמנו רוסית, או ערבית, לא נוכל להשיב לו בסנסקריט או במה-יפית. איננו יכולים להיות ידידים אלא לידידים. עלינו לעמוד על הדדיות הכבוד הלאומי.

השמירה על הכבוד הלאומי מקופלת בדאגה לאינטרסים של האומה. כלל זה מומחש דווקא על רקע ההפגנה הטורקית. בניגוד למתנחמי-השווא הישראלים ליוו הטורקים את החזרת צירם בהסבר מדאיג מאד. משרד החוץ באנקרה הודיע, כי הוא עומד על פתרון הבעיה הארצישראלית במסגרת החלטות או"ם וכל עוד לא ימצא פתרון סופי לבעיה, לא ישוב הציר הטורקי לישראל... החזרת צירנו מטורקיה תוכיח, לא רק לה, כי המצפה ל"פשרות" מן הסוג הידוע,

יחכה לשווא. השארתו החד-צדדית באנקרה תפתח פתח לפירושים, המושמעים לאחר הבהלה הנודעת, ברחבי תבל, כי רכה ישראל... ואפשר ללחוץ. הדיפלומטיה שלנו חייבת ללמוד, כי אומה המוחלת על כבודה, לא רק כבודה ניטל ממנה.

עיתון חרות. כבודה של אומה.

09/11/1964

אחת מן השתיים: אם ניצחון הוא כאשר אין מתקבלת החלטה נגד מדינת ישראל – מה שם ייקרא לעובדה של קבלת החלטה אנטי-ישראלית, ובתמיכתן של עשרות מדינות ידידותיות? בבניין האו"ם נתבזונו. אפשר לבטל גם את הביזיון הזה. חובתי הציבורית היא להזהיר מפני קלות-דעת.

אדוני היושב-ראש, היו ימים, בגטו, כאשר יהודים זלזלו במושג "כבוד". הם שאלו: מה זה כבוד, העיקר... – איני רוצה להמשיך. אנחנו, בדור הזה, נוכחנו לדעת שהכבוד היהודי, הלאומי, הוא יסוד קיומנו וסודו. אם יתבוז – מי יודע לאן נלך.

מתי הוחלט בממשלה ובכנסת על כך שנציג ישראל יאמץ לו את השיטה הדיפלומטית – עם כל הכבוד – של מואיז צ'ומבה?

כאשר אנחנו מציעים לממשלה לבוא באחת העצרות של ארגון האומות המאוחדות ולהעלות הצעת-החלטה פשוטה, מדינית, מחושבת, לאמור: קיום מצב מלחמה בין חברי ארגון האומות המאוחדות סותר לחלוטין את מגילת ארגון האומות המאוחדות – אומרים לנו מיד: ומה יקרה אם הרוב ידחה את ההצעה? אין זה נימוק רציני. גם מעצמות גדולות מציעות לעתים הצעות-החד-לטה שאינן מתקבלות. עצם הצגתן יש בה לעתים חשיבות.

אבל אם אתם משתמשים בנימוק כזה, איכה התרתם, איכה ציוויתם, איכה הוריתם לנציגה של ישראל להידחק לאולם ההוא, לבקש את רשות הדיבור ולא לקבל אותה, להיות – אם אומר את הדברים בפשטות – מגורש מן האולם ההוא? כמה דם נשפך כדי שייגאל כבוד ישראל, כדי שתורם קרנה של המדינה? ואנחנו, ב-1964 צריכים להיות עדים לביזיון עצמי כזה שאתם גרמתם לו מתוך קלות-דעת?

הישיבה הארבע-מאות-וחמש של הכנסת החמישית – יום שני, ד' בכסלו תשכ"ה (9 בנובמבר 1964) – התפטרות השר דייך מהממשלה; צירופו של מר גבתי לממשלה.

בגין הכיר בחשיבותו של הכבוד הלאומי לא רק בהקשר הדיפלומטי, אלא גם בהקשר לתפקידו הפנימי עבור משטרים טוטליטאריים. מכאן השימוש שאפשר לעשות בפגיעה בכבודם של משטרים אלו.

21/2/1958

וכלל גדול הוא בתולדות הרודנות: דיקטטור, אשר הפרסטיז'ה שלו נשברה, מפרקתו נדונה להישבר...

...הטעות היסודית היא בהנחה, כי, אם הממשלה מחרישה בעניין האיחוד והאיגוד והסיפוח. היא אינה מדברת נהפוך הוא. שתיקתה היא הדיבור; דיבורה החריש הוא המעשה המדיני. בכל יום שתיקתה אומרת הממשלה, בקול אדיר, לעמי העולם את הדברים הבאים: אני, ממשלת ישראל, אינני מתנגדת כלל להשתלטותה של כנופית נורי סעיד על הגלעד ועל בית-לחם ועל חברון ועל ירושלים העתיקה; אינני רושמת, גם לא לגבי העתיד, שום זכות, שום תביעה ושום סייג לגבי שטחי ארץ-ישראל, מזרחה ומערבה לירדן, העוברים לשליטתה של בגדד; אינני מודיעה על שום התנגדות מצדי להצבתם של חיילים עיראקים על מפתן בתי אורחי.

עיתון חרות. אימת המבוכה.

שלום ומשא ומתן לשלום

מקום המדינה ועד היבחרו לעמוד בראשות ממשלתה דבק מנחם בגין במימוש חזון הנביאים להשכנת שלום בין ישראל לעמים. נאמן לתפיסת מורו ורבו, זאב ז'בוטינסקי, גרס בגין כי שלום בין העמים ייתכן רק מעמדת עצמה של מדינת ישראל, בפן הצבאי והמדיני כאחד. מתוך כך נובעת מרכזיותה של ההכרה בזכותו של עם ישראל לארצו ובזכותו ויכולתו להגן על עצמו.

9/6/1971

מה ההבדל בין המדיניות של שלמות הארץ לבין המדיניות של חלוקת הארץ? אסביר: המדיניות הראשונה מחזקת את עתידנו; הסכם שלום עדיין לא הושג. זה נכון. בטחון למדינת היהודים, בקווים הקיימים – מובטח. הרחקת האויבים ממרכזי אוכלוסין יהודים – קיימת. מן הבטחון הזה, כך אנחנו מאמינים, יצמח השלום.

הישיבה המאה-ותשעים-וארבע של הכנסת השביעית - יום רביעי ט"ו בסיון תשל"א (9 ביוני 1971) - הודעת ראש הממשלה על המצב המדיני - דיון.

27/12/1957

זה 9 שנים, כמעט מדי יום ביומו, בודאי מזה שנה בשנה, חוזרת ממשלת ישראל על בקשה חד צדדית כלפי אויביה-הבו ונעשה שלום. בבירות האויב דרישה חד צדדית זו מתפרשת כאות לחולשה; בבירות העולם, כאשר דרישה חד צדדית זו חוזרת ונשמעת, באה התגובה המיידית: "אם אתם רוצים בשלום, אם אתם מוכנים 9 שנים, אף על פי שידכם המושטת אינה נלחצת על ידי הצד השני, לחזור על התביעה הזאת לשלום, הבו, הוכיחו את נכונותכם לעשות שלום, שלמו מחיר עבור השלום..."

עיתון חרות. מנחם בגין בפתיחת המועצה הארצית של תנועת חרות: מהתגוננות לאופנסיבה מדינית, משתדלנות ערובות - למדיניות בריתות.

... אבל אני קורא לראש הממשלה ולכל חברי הכנסת ללא הבדל סיעה, שיתבוננו היטב במושג של "מינכן": ראשית, איומים של רודן דמים, אם לא ייכנעו לרצונו, לפתוח במלחמה ולסכן את שלום העולם. אנו שומעים איומים כאלה כל יום. הם לא יכולים להרתיע אותנו, אין שום סיבה לפיק ברכיים. אינני מקבל את הדעה שנתקבלה לאחרונה וגם פורסמה, כאילו בעקבות מלחמת יום-הכיפורים צבאנו איננו עוד כוח מרתיע בפני מלחמה, אלא יהיה כוח מכריע לאחר שתפרוץ. לא היה ולא נברא. דווקא מה שקרה במלחמת יום-הכיפורים מוכיח שצה"ל יכול להיות כוח מרתיע מפני מלחמות. אויבנו לא העזו לפתוח בהתקפה כל עוד לא למדו עד הרגע האחרון שצבאנו אינני מגויס ואיננו עומד במקומות שבהם הוא צריך ויכול היה לעמוד. או-אז הם התקיפו. אבל אילו צה"ל היה מצויד כהלכה, דרוך, עומד על המשמר במקומות הנכונים – הוא יכול היה להרתיע את אויבנו מפני התקפה או תוקפנות מחודשת.

גורם שני של מינכן – מהו? לחץ של ידידים: תיכנעו, תקבלו את התביעה של רודנות דמים; אתם, חלילה, תסכנו את שלום העולם אם לא תיכנעו. והתוצאה היתה: נכנעו ושלום העולם נהרס. יש לנו היום הרבה יותר כוח ואמצעים להשפיע נגד לחץ אומלל כזה של ידידים מכפי שעמדו לרשותם של מסריק ובנש, אם נפעיל את העם היהודי, במיוחד את יהדות ארצות-הברית המצפה לאות...

...בעת ביקורו של קיסינג'ר קראתי בעיתון "ניו-יורק טיימס" את הדברים הבאים: "משקיפים דיפלומאטיים הביעו דעתם, כי ההתקדמות יכולה לכלול: 1. נסיגה נוספת של ישראל בסיני; 2. הפרדה ישראלית-ירדנית על-ידי נסיגה התחלתית (*initial withdrawal*) של כוחות ישראל לאורך הגדה המערבית של נהר ירדן; 3. נסיגה ישראלית מכפרים בסביבת קוניטרה ברמת-הגולן, שתהיה קשורה בהבטחה סורית להתחיל בשיקומה של קוניטרה".

זהו מקור שאנו נוכחנו לדעת מגניסיונו כי מדי פעם הוא יודע מה הוא סח. נסיגה עד הדרום, נסיגה עד הצפון, נסיגה עד המזרח; אין שלום, אין חוזה שלום, רק קירוב צבאות האויב אל לבה של האומה, אל בתינו שלנו. אם זה עומד על סדר-היום – אדוני ראש הממשלה וחבריה, יריבים נכבדים וכל בית ישראל ללא הבדל סיעה – זו הדרך המוליכה למינכן.

כאשר בכל יום שני וחמישי מודיעים על נכונות לנטוש אפילו את יהודה ושומרון – אפילו את יהודה ושומרון, לב לבו של העם היהודי מקדם ולעולמים – ולקרב את צבאות ערב ותותחיהם וטיליהם ממש אל סף בתינו, זו הדרך הסלולה לכניעה מינכנית. אם מוותרים על הכלל הגדול המקובל אצל כל העמים ובכל התקופות, שאחרי מלחמות בא שלום, שלום מתבטא בחוזה שלום, ובאין חוזה שלום אין שום שינוי במצב שנוצר עם הפסקת-האש, אם במקום חוזה שלום מדברים על הסדרי-ביניים, ובעצם המלה שלום נמחקת מהמלון הלאומי ומדובר בנסיגות בלי שלום – זו הדרך למינכן.

הישיבה התשעים-וחמש של הכנסת השמינית, - יום שני, ה' בחשוון תשל"ה (21 באוקטובר 1974)
- הכרת האו"ם באירגוני המרצחים הערביים. כרך 71.

20/12/1973

והמדיניות שלכם מוליכה להחרבת היסוד. מי שמחייב את חלוקתה מחדש של ארץ ישראל המערבית - אם מדיניותו האומללה הזאת תתגשם אי-פעם – עליו לדעת שבתקופה זו יעמדו כל ערי ישראל ומושבותיה וקיבוציה, אולי מלבד חיפה, בטווח האש של האויב.
כנס מיוחד של הכנסת. הישיבה הארבע-מאות -ושבעים-ותשע של הכנסת השביעית יום חמישי, כ"ה בכסלו תשל"ד (20 בדצמבר 1973) - הודעת הממשלה על החלטתה להשתתף בוועידת ד'נבה - דיון.

בגין, כריאליסט, הכיר בקשיים הרבים הניצבים בפני חזון השלום. בשל כך במהלך השנים הציע מלבד כינון חוזה שלום מלא בין העמים, גם את אפשרות הביניים של 'יחסי שלום', שעיקרם ביטול ההכנות למלחמה ומצב המלחמה בין העמים.

27/12/1957

"...בפרק הראשון של יחסי חוץ והוא "היחסים בינינו לבין אויבנו" אנו מציעים קודם כל לשים קץ לבקשות חד-צדדיות לשלום. רבותי, רק זו האומה מבקשת באורח חד-צדדי שלום שהוכתה בשדה הקרב, ואין לה כח לעמוד בפני לחץ אויביה. כלום זה המצב בישראל? אומה שניצחה את משעבדיה ואויביה בשדה הקרב - משום מה היא צריכה להתחנן, משום מה היא צריכה לחזור ולבקש ללא הרף, ולאחר כל הנזיפות שהיא מקבלת מהצד השני, את השלום? להיפך: על

ישראל להבחין בין חוזה שלום לבין יחסי שלום. ועל ישראל להבהיר בגלוי מה הם התנאים שהיא מצייגה לחוזה שלום. איננו חייבים לבקש באורח חד צדדי וללא כל תנאי-שלום. אנו יכולים להכריז באזני העולם כולו: עם ישראל יהיה מוכן לחתום עם מדינות ערב על חוזה שלום, אבל יש לעם ישראל תנאים לחתימת חוזה שלום עם אויביו. ואלה התנאים לחוזה שלום כתוב וחתום בין ישראל לבין מדינות ערב:

א. הוצאת כל החילות הזרים או פירוקם משטחה ההיסטורי של ארץ ישראל מערבה ומזרחה לירדן.

ב. הכרה בארץ ישראל המאוחדת כמדינה עברית.

ג. תשלום פיצויי מלחמה.

ד. החזרת ערכו של רכוש היהודים שנשדד...

על ישראל להוסיף ולהסביר כי חוזה שלום שיחתם בין עמנו לבין עמי ערב בתנאים אלה, פירושו גם פתרון לבעיית הבורחים הערביים. בעיה זו היא רצינית, ואנו, תלמידיו של זאב ז'בוטינסקי, בשום פנים ואופן לא נתעלם גם מערכה האנושי. היום- כלפי בעיה זו ניתנים שני "לאוויים". ישראל אומרת- לא, לא נחזיר את הבורחים. אנו חושבים שה"לאו" הזה הוא מוצדק... ישראל בשטחה זה איננה יכולה להחזיר את הבורחים הערביים- ה"לאו" שלה הוא מוצדק. מדינות ערב, אף הן משיבות ב"לאו" לבעיה הזאת. הן יכולות לפתור אותה ללא קושי, ללא סיבוכים, אבל בגלל המטרות המדיניות שלהן, אף הם אומרים "לאו", לא נפתור את הבעיה הזאת. היכן תמצא בעיית הבורחים הערביים את פתרונה, אם התשובה הניתנת לגביה היא בבחינת שני "לאוויים"? היכן הפתרון האמיתי, החיובי? ועלינו להשמיע אזהרה שלא זמן רב תוכל להסתפק ישראל רק בלאו... הפתרון הוא באיחודה מחדש של ארץ ישראל, באחוד זה ובחווה שלום שייחתם בתנאים אלה יש פתרון מלא, חיובי, אמיתי, קונסטרוקטיבי לבעיית הבורחים הערביים.

אלה התנאים שלפי הערכתנו חייבת ישראל להציג בפני כל אומות העולם כתנאים לחוזה שלום עם מדינות ערב. אבל אם מדינות ערב אינן מוכנות לכרות עם ישראל חוזה שלום, עוד לא נפתרה עצם בעיית השלום, כי מלבד חוזה שלום יש בעולם מושג של יחסי שלום. העולם יודע עמים שניהלו מלחמות במשך שנים רבות ולא הגיעו עדיין לכריתת חוזה שלום, אף על פי כן, היו קיימים ביניהם יחסי שלום. ואם חוזה שלום איננו אפשרי בזמן הנראה לעין, אנו מציעים

שישראל תדרוש ותבהיר מה הם יחסי שלום במקום חוזה שלום. אולי המושג "תנאים" ליחסי שלום, איננו הולם, מוטב להשתמש במושג "מהות", מהי מהותם של יחסי שלום:

א. ביטול מצב המלחמה.

ב. הימנעות מוחלטת מכל התקפות.

ג. לא איומי מלחמה ולא הכנות למלחמה.

ד. ביטול החרם הכלכלי והמצור ביבשה ובים.

אנו משוכנעים שלא ימצא איש אחד בעולם שלא יסכים כי דברים אלה הם מהותם האמיתית של המושג "יחסי שלום" ואנו חוזרים ואומרים – אם מדינות ערב מסרבות לחתום, על פי התנאים שאנו הצגנו "חוזה שלום", יש להם ברירה לקיים עם ישראל יחסי שלום, הלכה למעשה, על פי מהות זו. אם מדינות ערב תסכמנה לקיים יחסי שלום, אז יהיו יחסי שלום בינן לבין מדינת ישראל. אנו לא נוותר בשום תנאים על זכותו של עמנו על ארצו מולדתו השלמה, אבל אם מדינות ערב תקיימנה יחסי שלום, הרי נשאף להגשמת זכות זו בדרכי שלום. לעומת זאת, אם מדינות ערב מצד אחד מסרבות לחתום על חוזה שלום, ומאידך גיסא מסרבות לקיים יחסי שלום, אלא מקיימות מצב מלחמה, עורכות התקפות על מדינת ישראל, מאיימות במלחמת הכחדה, עורכות הכנות למלחמת השמדה, מקיימות חרם כלכלי, מקיימות מצור ביבשה ובים – אזי עולה לעיני העולם כולו הבעיה המוסרית הגדולה של זכות ההגנה העצמית. כדי להבהיר בעיה זו, אל לנו להשתמש בהלכות; מוטב להתבונן בניסיונות... לפחות נלמד מהנסיון: הן איש איננו יודע מה ילד יום, לכן אנו תובעים – בהעדר חוזה שלום, בהעדר יחסי שלום ובתוך קיום רשמי של מצב מלחמה, בתוך אימים רשמיים של הכחדה, תסביר ישראל הלוך והסכר את המהות האמיתית, של הזכות המקודשת של ההגנה העצמית, לאמור – היא כוללת גם יוזמה הגנתית... המלחמה עוברת, עמים צריכים לדעת ללחוץ ידיים. אחרי מלחמה בא שלום: אחרי שלום יכולה לבוא ידירות – בתנאי שתהיה הדדית. הרי יש מלחמה בינינו לבין מדינות ערב. הן רוצות להשמיד אותנו. אנו לא רוצים בהשמדתם של עמי ערב; אנו נושאים להם את בשורת השלום והשחרור והקדמה. אבל אמרנו גם לערבים: אם תרצו יחסי שלום – יהיו יחסי שלום, הייתה מלחמה, ועדיין נמשכת המלחמה, ועלולה להיות מלחמה. ובכל זאת – יש תמיד נכונות לשלום אמת...

עיתון חרות. מנחם בגין בפתיחת המועצה הארצית של תנועת חרות: מהתגוננות לאופנסיבה מדינית,

משתדלנות ערובות – למדיניות בריתות.

20/12/1973

בניין השלום, אדוני היושב-ראש, הוא בניין רב-קומתי. דרושות לו לפחות ארבע קומות. הראשונה - יחסי שלום. פירוש המושג: אין עוד שפיכות דמים, אין הרג, אין קטל. באין עדיין חוזה שלום - צריכים להיות לפחות יחסי שלום.

הקומה השנייה - תנועה חפשית של אנשים ומוצרים בין קו לקו, בין גבול לגבול. אפילו ואין עדיין חוזה שלום, אפשר להקים קומה כזאת.

הקומה השלישית - חילופי נציגויות. אפילו אין עדיין חוזה שלום, ואפשר להחליף שגרירים. הקומה הרביעית - חוזה שלום. מניין נטלתי את הכללים האלה? מן המציאות הבין-לאומית. עד שנת 1956 לא היו שום יחסים בין יפן וברית-המועצות, בעקבות המלחמה במזרח הרחוק ב-1945. ב-1956 לא חתמו עדיין על חוזה שלום, אלא על הצהרת שלום. עד היום אין חוזה שלום בין שתי הארצות האלה. יחסי שלום - יש; תנועת אנשים ומוצרים חפשית - יש; חילופי נציגויות דיפלומטיות - יש.

והקומה העליונה - חתימת חוזה שלום.

אדוני היושב-ראש, זה בניין רב-קומות. אבל במה תלוי קיומו? ביסוד. נניח שהוקם, אבל מישוהו מחריב את היסוד בחמרי נפץ או בטיל או בפגז - הכל מתמוטט. נניח שהוא עדיין לא הוקם - איך ואפשר להתחיל בקומה א' או ב' מבלי להניח מתחתן את היסוד? והיסוד מה הוא? - בטחון לעם ישראל, בטחון הקיום והחירות והעצמאות.

כנס מיוחד של הכנסת הישיבה הארבע-מאות -ושבעים-ותשע של הכנסת השביעית יום חמישי, כ"ה בכסלו תשל"ד (20 בדצמבר 1973) - הודעת הממשלה על החלטתה להשתתף בוועידת ז'נבה - דיון

אחד היתרונות למדיניות היוזמות התקפיות כהגנה עצמית מפני התקפותיהם של מדינות ערב, הוא האפשרות לנהל משא ומתן לשלום על האזורים שנכבשו ושאינם חלק מארץ ישראל, בתום המערכה.

02/11/1956

המטרה לאחר הפעולות הצבאיות היא כריתת שלום עם מצרים. כל שטח מחוץ לארץ ישראל, גורלו לא ייקבע אלא ליד שולחן הדיונים לכריתת שלום עם האויב.

עיתון חרות. מנחם בגין בבית ציוני אמריקה: קיימת אחדות סביב צבאנו הלוחם.

18/11/1956

השטחים מחוץ לארץ ישראל שנכבשו בדם בנינו גורלם יקבע על פי החוק הבינלאומי, גורלם יכול להיקבע רק במקום אחד: ליד שולחן הדיונים על שלום בינינו ובין המצרים. זאת אמרנו מהרגע הראשון של התחלת מבצע סיני. איננו רוצים במלחמה נצחית. כל שאיפתנו היא לשלום. ליד שולחן הדיונים לשלום יקבע גורלם של שטחים אלה. הרי זו עמדה מדינית, זו היתה עמדת העם כולו, בעמדה זו רוצים כל חיילי ישראל העומדים היום מאילת ועד יוטבת. לא יהיה שום ויתור ומיקוח על השטחים המשוחררים של ארץ ישראל, וגורלם של השטחים האחרים שצבא ישראל כבש אותם, ייקבע על יד שולחן הדיונים של השלום, כי אין רצוננו במושבות ואין אנו אימפריאליסטים. על ממשלת ישראל לסגת מהודעתה על נסיגה מהשטחים שבידינו, כי לא היה צורך בהבטחת הנסיגה, שניתנה כתוצאה מבהלה מהאיום הרוסי, שלא היתה לה שום הצדקה.

עיתון חרות. מנחם בגין בעצרת עם רבתי בתל אביב: למען הביטחון והשלום נשמור על פרי הניצחון של צבאנו.

9/6/1971

שואלים אותנו תמיד: מה האלטרנטיבה שלכם? אבקש להביא את האלטרנטיבה שלנו בסעיפים פשוטים ובמשפטים קצרים. גברתי ראש הממשלה וחבריה, מתוך דאגה לעמנו ולארצנו אנחנו האופוזיציה קוראים לכם:

א. לשוב לעקרון של משא-ומתן ישיר. לא לסטות עוד ממנו ולבטל כל התחייבות שפירושה ויתור על אותו משא-ומתן ישיר. את בעצמך אמרת: מה שנקרא משא-ומתן עם ד"ר יארינג – זוהי קומדיה של משא-ומתן. אם זו קומדיה – הניחו את המשחק המדומה. בדברים רציניים לא

משחקים. שובו לעקרון של משא-ומתן ישיר. זו הדרך היחידה, לא מיד, אך בבוא היום, להגיע להסכם שלום.

ב. שובו לעקרון שעמלנו עליו יחדיו זמן רב וקיבלנו אותו: הגבולות ייקבעו בחוזי שלום בלי כל התחייבות מוקדמת של ישראל לנסיגה. באפריל 1969 שאל אותנו ד"ר יארינג את השאלה הישירה: אתם מוכנים לסגת? לא השתמשנו בתשובתנו במונח "נסיגה", אלא השיבונו: במשא - ומתן ישיר, שיביא לחוזי שלום, ייקבעו הגבולות הבטוחים והמוסכמים - בלי שום התחייבות לנסיגה.

ג. שובו - ומהר מאוד - לעקרון שהיה מקובל על דעת כל עם ישראל זולת סיעה אחת: באין חוזי שלום תוסיף ישראל לקיים במלואו את המצב כפי שנקבע עם הפסקת-האש.

הישיבה המאה-ותשעים-וארבע של הכנסת השביעית - יום רביעי ט"ז בסיון תשל"א (9 ביוני

1971) - הודעת ראש הממשלה על המצב המדיני - דיון.

מיד עם זכייתו בראשות הממשלה קרא מנחם בגין בראיון טלוויזיוני אל ראשי מדינות ערב לפתוח במשא ומתן לחוזה שלום. בהמשך החל בגין במגעים חשאיים, עקיפים וישירים, עם מצרים. מגעים שהבשילו למשא ומתן לשלום עם ביקורו של נשיא מצרים, אנואר סאדאת. ב-19 בנובמבר הגיע סאדאת לביקור היסטורי בירושלים, ואף נאם למחרת היום בפני כנסת ישראל. המשא ומתן בין ישראל למצרים היה יישום הלכה למעשה של ההגות שבנה וייצג בגין בשלושים שנותיו באופוזיציה.

27/07/1977

מה מטרת המשא-ומתן בין ישראל ושכנותיה? - אני מודיע לכנסת כי זו הפעם הראשונה מאז מלחמת ששת הימים הוסכם על דעת שתי הממשלות, ממשלת ארצות-הברית וממשלת ישראל, כי המטרה של המשא-ומתן בז'נבה, או כל משא-ומתן בינינו ובין שכנותינו, היא חוזי שלום *Peace Treaties*... אם אומרים חוזי שלום, אדוני היושב-ראש, בעצם אין צורך לפרט. נחתמו חוזי שלום אחרי מלחמת העולם הראשונה בטריאנון, סבר, לוואן, סן ז'רמן; נחתם חוזה שלום אחרי מלחמת העולם השנייה בפאריס, ב-1946, בין בעלות הברית ורומניה, בולגריה, פולין, איטליה; נחתם חוזה שלום אחרי מלחמת העולם השנייה בין ארצות-הברית ובין יפן.

כל מי שקורא את חוזי השלום האלה יודע כי, על פי המשפט הבין-לאומי, הסעיף הראשון בהם

הוא: "מצב המלחמה מסתיים". הפרק השני הוא טריטוריאלי. בחוזה השלום נקבעים הגבולות, הגבולות הקבועים בין המדינות שהיו קודם במצב מלחמה. יש פרק על יחסים דיפלומטיים והחלפת שגרירים. יש בחוזה השלום פרק על היחסים הכלכליים ועוד. במלה אחת: אמרת "חוזה שלום", אמרת הכל על מהות השלום ואין עוד צורך להתווכח על מהות זאת, משום שהכל נאמר ב"חוזה השלום".

אופיינית העובדה שנשיא מצרים, בכואו עם התביעה הזאת, איננו מבטיח חוזה שלום או שלום אלא מה, שנקרא בלעז *Non-belligerency* - אי-לוחמה, מושג שאין לו שום מעמד במשפט הבין-לאומי. במלים אחרות: לא שלום. ועלינו לקבוע שאילו היה נוצר מצב כזה, היה המזרח התיכון מאבד את הסיכוי, כל אפשרות, לשלום.

הישיבה השמונה-עשרה של הכנסת התשיעית, יום רביעי, י"ב באב תשל"ז (27 ביולי 1977) - הודעת ראש הממשלה על מסעו לארצות-הברית.

20/11/1977

הבה ננהל משא-ומתן, אדוני הנשיא, כאנשים בני-חורין על חוזה שלום, ובעזרת השם, כך אנו מאמינים באמונה שלמה, יבוא היום ונחתום עליו בכבוד הדדי ואז נדע שתמה תקופת המלחמות, הושטנו יד איש לרעהו, לחצנו יד איש של רעהו והעתיד יהיה מזהיר לכל עמי האזור. ראשית חכמה בחוזה שלום – ביטול מצב המלחמה.

...לכן יורשה לי היום לקבוע מהו תכנו של השלום על פי הבנתנו. אנחנו מבקשים שלום מלא, אמיתי, תוך התפייסות מוחלטת בין העם היהודי והעם הערבי. לא לשקוע בויכרונות העבר. היו מלחמות. היתה שפיכות דמים. נפלו בני דור צעיר מופלאים משני הצדדים. אנו כל ימינו נישא את זכר גיבורינו אשר מסרו נפשם כדי שיום זה יגיע, גם יום זה יבוא. אנחנו מכבדים אומץ לב של יריב ואנחנו נותנים כבוד לכל בני הדור הצעיר בקרב העם הערבי שאף הם נפלו. לא לשקוע בויכרונות העבר אפילו הם קשים לכולנו. לגבור עליהם. לדאוג לעתיד, לעמינו, לילדינו, לעתיד המשותף שלנו. לראות שבאזור הזה נחיה כולנו יחד, נחיה לדורי דורות, העם הערבי הגדול ומדינותיו וארצותיו והעם היהודי בארצו ארץ ישראל. לכן יש לקבוע מה תכנו של השלום.

...אני מציע, על דעת הרוב המכריע של הפרלמנט הזה, שהכול יהיה נתון למשא-ומתן. אחריות חמורה נוטל על עצמו מי שאומר: ביחסים בין העם הערבי או העמים הערביים בסביבה לבין מדינת ישראל יש דברים שצריך להוציא אותם ממשא-ומתן. הכול ניתן למשא-ומתן. שום צד לא יגיד את ההיפך. שום צד לא יגיש תנאים מוקדמים. בכבוד ננהל את המשא-ומתן. אם יש בינינו חילוקי-דעות, אין זה דבר יוצא דופן. מי שלמד תולדותיהן של מלחמות ואת קורותיהם של חוזי שלום יודע שכל משא-ומתן על חוזה שלום החל מחילוקי-דעות בין הצדדים ותוך המשא-ומתן הם הגיעו להסכם שאפשר את האקט של חתימת הסכם או חוזה שלום, בדרך הזאת אנחנו מציעים ללכת. ננהל את המשא-ומתן כשווים עם שווים. אין מנוצחים ואין מנצחים. כל עמי האזור שווים וכולם יתייחסו איש אל רעהו בכבוד. וברוח זו של פתיחות, של נכונות להקשיב איש אל רעהו, לעובדות, נימוקים והסברים, עם כל ניסיון השכנוע האנושי, המקובל – הבה ננהל את המשא-ומתן כפי שאני ביקשתי ומציע לפתוח בו, להמשיך בו, להמשיך בו בהתמדה עד אשר נגיע לשעת הרצון של חתימת חוזה השלום בינינו.

...אני מזמין את המלך חוסיין לבוא אלינו ולדון עמו על כל הבעיות העומדות לדיון בינו ובינינו. גם דוברים אמיתיים של ערביי ארץ-ישראל אני מזמין לבוא ולקיים עמנו שיחות ברור על עתידנו המשותף, על הבטחת חרות האדם, הצדק החברתי, השלום, הכבוד ההדדי. אם יזמינו אותנו לבוא לבירותיהם ניענה להזמנתם. אם יזמינו אותנו לפתוח במשא-ומתן בדמשק, רבת-עמון ובירות נלך לבירות הללו כדי לנהל שם משא-ומתן. איננו רוצים להפריד. אנחנו רוצים שלום-אמת עם כל שכנינו והוא מתבטא בחוזה שלום על תכנם כפי שהבהרתי אותו. הישיבה הארבעים-ושלוש של הכנסת התשיעית יום ראשון י' בכסלו תשל"ח (20 בנובמבר 1977) - ביקורו של נשיא מצרים מר אנואר סאדאת בכנסת - נאום ראש הממשלה.

20/03/79

מה ערכו של אותו חוזה שלום, גבירותי ורבותי, שלמענו הקרבנו קרבנות כבדים מאוד? לא זו בלבד שלא אכחיש זאת, אהיה הראשון שאודה ואודיע על כך - קרבנות כבדים מאוד. אחד הקרבנות - את הכאב עליו איני מסוגל להביע בשפת אנוש, אבל כך החלטנו וכך הכרענו, הרוב הכריע. ומדוע? חוזה השלום הוא פריצת חומת האיבה שהקיפה את ישראל מכל עבר מאז הקמתה. למעשה לא שלושים שנה אלא שישים שנה תמימות ויותר מזה היינו מוקפים מכל עבר

במדינות שהכריזו עלינו כעל אויב, שקיימו נגדנו מצב מלחמה מתמיד, שביצעו נגדנו מעשי איבה, שעשו בנו חמש מלחמות. ואנו שואפים, כל ממשלות ישראל, לפרוץ טבעת האיבה הזאת, לנסות להגיע לחיי שלום בלי הרג, בלי יתמות, בלי שכול; לנסות להגיע לנורמליזציה של היחסים, לבקר איש אצל רעהו, לעזור איש לרעהו, להכיר איש את רעהו - אין קרניים לא פה ולא שם - כעמים בני-חורין הרוצים בשלום; לפתח יחד מפעלים, להקים יחד מפעלים, להביט עתידה; לא לחיות בעבר. העבר הוא איום ונורא. אלו אבידות, אלו יתומים ואלמנות, אלו מעשי אכזריות. בימינו שלנו, בתקופתנו או, אי-אפשר לחיות בעבר. צריך להתבונן עתידה. ולכן אנו רוצים לתת - איך אומרים הצברים שלנו - "שאנסה" לשלום הזה עם החזקה והגדולה במדינות ערב. ואם הוא יצליח - ובעזרת-השם הוא יכול להצליח - אז אולי, אולי, דוגמה זו תמשוך גם שכנים אחרים. הם ילמדו מהחיים, מהמציאות, אפשר לחיות עם ישראל בכבוד ובהבנה ובעיקר בתנאי שלום. אז גם הם יצטרפו, אז גם אתם נעשה שלום.

אם נזכה עוד בדורנו להגיע לשעה כזו - שלום על ישראל, על כל ישראל, ושלום על שכניה, כל שכניה - הרי אז כל יהודי וכל ציוני יוכל לומר: אשרינו שזכינו להגיע לשעה כזאת. לכן כל כך חשוב חוזה השלום הזה, הראשון שישאל חותמת עליו מאז היא קמה כמדינה עצמאית; הראשון שהיא חותמת עליו אחרי חמש מלחמות ו-12,000 הרוגים, כדי למנוע את המלחמה, שלכל הדעות היא הכבדה ביותר בחזית המזרחית עם 40 מיליון אנשים, עם צבא של מאות אלפים ואולי יותר מזה באחד הימים.

לפרוץ את טבעת האיבה - זו מטרתנו, זו שאיפתנו, זה היה חלומנו. אני אומר בכל לבי ובכל נפשי, בידעי את כל הקרבנות שהקרבונו: כדאי, צריך, רצוי לעשות את המעשה הזה למען עמנו, למען כל בניו ובנותיו, למען עתידנו, גם למען שלומם וביטחונם של שכנינו.

זה מעשה אנושי ממדרגה ראשונה. זה מעשה יהודי רב-חשיבות. זה מעשה ציוני רב-ערך - חוזה שלום בפעם הראשונה בתולדותיה של מדינה זו, שלמען הקמתה למעשה נתנו את חייהם שישה מיליון יהודים, שיכלו כולם להיות אזרחיה ותושביה, אלמלא; שלמענה נתנו את חייהם גיבורינו הקדושים, בלי תלונה; שלמענה יש לנו אמהות-הבנים, והן אינן מתלוננות; שהועמדה בסכנה בכל מלחמה לעצם קיומה, והאוכלוסייה כולה הייתה בסכנה. גברנו על כך בעבר, גם בעתיד נעמוד. אבל אנו רוצים שלא נגיע לכך, ונוכל לומר לכל בני ישראל: יש תקווה טובה בלב שיהיה שלום.

איננו צוהלים. אין סיבה לצהלה. איננו מתפארים, אין הצדקה להתפארות. כל הממשלות הקודמות רצו במה שהממשלה הזאת מציעה לכם היום, וכל הכבוד למאמצייהן. אבל כך קרה, שבימים אלה אנו יכולים לחתום על חוזה, השלום. לכן לא צהלה ולא התפארות אלא בהכנעת לב, באהבה רבה ובאמונה עמוקה.

הישיבה המאתיים-ושש של הכנסת התשיעית יום שלישי, כ"א באדר תשל"ט (20 במארס 1979) - הודעת הממשלה על חוזה השלום בין ישראל ובין מצרים.